גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

חידוש אמתי הוא לא תהליך רציף. אי אפשר לצפות שקמעא־קמעא,
מתוך המצב הקיים, יבוא שינוי אמתי.
ברוך ה' יש הרבה ילודה של שומרי התורה והמצוות,
ואומרים שתוך כמה שנים יהיה אפילו יתרון דמוגרפי.
אבל זו לא הדרך, זה לא החידוש.
מהפכה היא לא תהליך רציף, היא לא קמעא קמעא, היא דילוג!
עלינו ליצור מציאות חדשה, מדינה חדשה.

[מתוך השיעור 'דִלוג למדינה חדשה']

בשלח תשפ"ו

הגליון מוקדש לע"נ **גדעון רבי** בן משה ומרים, איש **אציל נפש ואוהב ישראל**. נלב"ע **כ"ג טבת** תשפ"ו

388 | שנה שמינית

בשלח ה'תשפ"ו

04 **דְלוג למדינה חדשה**
המעבר משיבת ציון לביאת המשיח
להתעורר ולהסתער על הזירה הציבורית

15 **רפואת הטבור**
מאור עינים פרשת בשלח
סוד הרשימו ותיקון הברית

21 **עזות דקדושה בשירת הים**
ציוץ מורחב
התבוננות בעזות בתנ"ך ובחז"ל

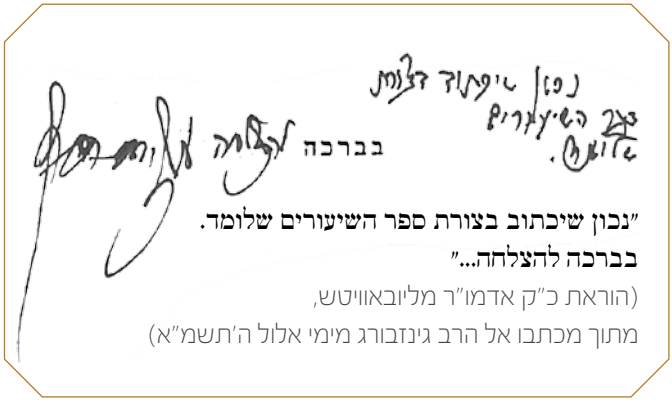
26 **הסיפור החסידי**
הדג החסיד
רבי יחזקאל מקוזמיר

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
יום הולדת 'מלחיץ'
ומציאות של הסתר פנים

29 כַּאֲשֶׁר עִנָּיִים
לֶאֱכֹל אֱמוּנָה עִם בִּטָּחוֹן
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ מִתְקַדְּמִים
מֵאֱמוּנָה לְבִטָּחוֹן

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלשה שיעורים בגליון השבוע – שיעור נפלא ומתסיס בעניני ציבור, **מאור עינים** לפרשה והתבוננות על **עז ועזות** בתנ"ך ובחז"ל.

השיעור הראשון – **דילוג למדינה חדשה** – הוא **זעקה לשינוי**, תביעה להבנה שעם כל ההתקדמויות החיוביות שאנו רואים במציאות **'זה לא זה'**, ועלינו לשאוף לשינוי מהותי. השיעור בונה מפת־תהליכים בה מתחדש **שלב בדרך לגאולה** ומתחיל לשרטט כיווני חשיבה ופעולה בדרך אליו.

בשיעור השני – **רפואת הטבור** – מאריך הרב בביאור תורה מיוחדת בספה"ק מאור עינים הנוגעת ב**רשימו** בנפש מלימוד תורה, בחידוש **הטוב האלקי** ע"י רגישות להשגחה פרטית בתיקון הברית ובתיקון **הנטיה להפריד** בין העליונים לתחתונים.

השיעור השלישי – **עזות דקדושה בשירת הים** – הוא ציוץ טרי ומורחב לכבוד **שבת שירה**. בציוץ פותח הרב בהתבוננות במושגי **העז והעזות** בשירת הים וממנו מסתעף למושגים אלו בתנ"ך ובחז"ל תוך ביאור פנימי ועמוק במשמעותם לאור הקבלה והחסידות.

שִׂמו לב שהשבוע ישנן **גרסאות מורחבות לכל שיעורי הגליון** – כאשר השיעור השני והשלישי כמעט כפולים מהנדפס כאן – אותן תוכלו לקבל, כתמיד, ב**רשימת התפוצה** שלנו, אליה ניתן להצטרף במייל המופיע בגב הגליון.

שבת שלום ומבורך

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת יתרו הבעל"ט:

נ"ך יומי – יואל פרקים א־ד, **עמוס** פרקים א־ג; **משנה – הוריות** פרק ב.

שיעור

המעבר משיבת ציון לביאת המשיח

דְלוג למדינה חדשה

קיצור מהלך השיעור

השיעור המיוחד שלפנינו, שקדמו לו ניצנים בימים שקדמו לו, מעורר אותנו **להסתער על הזירה הציבורית** כדי לחולל שינוי. **פרק א** עוסק ב**עזות דקדושה**, שאיננה התבדלות מן הצבור אלא דווקא כח **התאספות** מתוך **תודעת שליחות** ודחף ל**תשובה מהפכנית**. **פרק ב** משרטט התבוננות חדשה בת **ארבעים שלבים** – חיי ה**גלות**, **שיבת ציון** בדור האחרון, דילוג ל**מדינה** המתנהלת על פי תורה, ומשם קפיצה ל**גאולה** האמתית והשלמה. **פרק ג** מנסה להמחיש מעט את הציור של **שלב הדילוג** – החידוש העיקרי של השיעור – ולכנס אותנו סביב המטרה הזו. **קדימה הסתער!**

א. כינוסים של עזות

"ועתה שלח העז"

ערב טוב לכולם. בשבת האחרונה – שבת פרשת וארא[א] – התחלנו לדבר על הפסוק "וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵז אֶת מִקְנְךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמָּצֵא בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבַּיְתָה וְיָרַד עֲלֵהֶם הַבָּרָד וָמֵתוּ"[ב] שמופיע בהתראה למכה השביעית (החביבה), מכת ברד.

זו הפעם היחידה בתורה – ורש"י מביא עוד שתי דוגמאות מהנ"ך[ג] – שהתרגום של עז הוא "כנוש", לשון אסיפה (כהמשך הפסוק – "ולא יאסף"). יש מי שאומר[ד] שיש כאן גם משמעות של בריחה (כפועל נוסף בהמשך הפסוק – "הניס את עבדיו ואת מקנהו"[ה]). "העז" היינו הברחה־הנסה של כל המקנה למקום כינוס אחד, אל הבית (סוד "ברח לך אל מקומך"[ו]).

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי ד' שבט פ"ו – כפ"ח.

א השיעור לא פורסם, אך הנקודות העיקריות מתוכו שולבו כאן (בפנים ובהערות).

ב שמות ט, יט.

ג ישעיה י', לא; ירמיה ו, א.

ד פירוש ראב"ע הארוך עה"פ.

ה שלשת הפעלים הקשורים – **העז יאסף הניס** – עולים **משיח** (העולה **בא־פרעה**, סוד "בא אל פרעה", אליו מופנית ה'עצה' הזו – עצה טובה כיצד להצטרף לקדושה, כדלקמן). רק **העז הניס** עולים **אור** ורק **יאסף הניס** עולה **עור** ו־**העז** עולה **לבן**, כנודע ש־**משיח** היינו **עור לבן** (**אור לבן** – אותיות **לראובן** – עולה **טוב** ברבוע, "**ברא אלהים**"; **משיח** עולה **אור** ועוד "**חן חן לה**").

ו במדבר כד, יא. וראה זהר ח"ג רפח, ב שהיינו הבריחה לרדל"א ("ברח" לשון בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה).

למה זה 'תפס' אותי? אנחנו אוהבים את העזים[ז] — "ישראל עזין שבאומות"[ח] והרבה חבר'ה אצלנו הם עזי נפש (למעליותא). המשמעות הזו של מלה משער **עז**[ט] — שהשרש שלה, לפי הרד"ק והמדקדקים הוא **עוז** — מלמדת שיש בעזות דקדושה[י] משמעות של כח לאסוף (איסוף במגמה לנוס ממצב בלתי־רצוי, כדלקמן).

למה זה 'תפס' אותי? אנחנו אוהבים את העזים – "ישראל עזין שבאומות" והרבה חבר'ה אצלנו הם עזי נפש (למעליותא)

הלימוד העיקרי מהענין הוא שעזות אמתית היא לא 'פאר זיך' (לעצמו), אלא יש בה כח מכנס — עזות דקדושה מכנסת אנשים, לא הפוך[יא]. על פי זה אפשר להבין פשט בפסוק "הוי' עז לעמו יתן הוי' יברך את עמו בשלום"[יב] — ה' נותן לנו את העז להאסף ולהקבץ יחד (התקבצות של "אין עז אלא תורה"[יג]) ומההתאספות הזו בא השלום לעם[יד].

תשובה, שליחות וכינוס נועז

אם "העז" פירושו כינוס חיובי מתוך עזות דקדושה, הפסוק רומז קודם מה הדרך לכך: "ועתה שלח העז את מקנך" — בשביל להעיז־לאסוף את מקנך צריך "ועתה שלח"[טו], ראש של שליחות, וגם ראש של תשובה, "אין 'ועתה' אלא לשון תשובה"[טז]. קודם צריך "ועתה",

---

ז ורמז חב"ד: 770 עולה **י** פעמים **עז**. צריך להתפלל עם צבור של עשרת כחות הנפש (ראה לקו"ש ח"ב עמ' 477 ואילך). הסברנו לאחרונה (גליון וארא בשיעור "תיקון הדעת ועבודת הנסיונות") שהמכנה המשותף של כל כחות הנפש הוא דעת, אבל אם צריך לגייס את כל כוחות הנפש – להעיז־לאסוף את כל כוחות הנפש לצבור אחד – המכנה המשותף שלהם הוא עז.

ח ע"פ ביצה כה, ב.

ט משרש **עז** ישנם עוד שלשה שרשים: **עזז**, ממנו המשמעות הרגילה של עוז ועזות וכו', וכן שם העוף עזניה (שבלשון המשנה נקרא פשוט עז – ראה כלים פי"ז מי"ד והערוך ערך 'עז'); שרש בן שתי אותיות, **עז**, שהוא שם הבהמה הדקה עז; **יעז**, שמופיע רק פעם אחת בתנ"ך, בביטוי "את עם נועז לא תראה" (ישעיה לג, יט; בסמוך לפסוק האהוב עלינו "לבך יהגה אימה איה ספר איה שקל איה ספר את המגדלים"). לפי רש"י ומפרשים נוספים (שהאבן עזרא חולק עליהם) ה־**נ** של "עם **נ**ועז" מתחלפת ב־**ל** (חילוף באותיות השינים וגם בלמנ"ר) ו"עם נועז" הוא כמו 'עם לועז' – אנחנו אוהבים להשתמש מדי פעם במילים לועזיות (בהשראת קבלת רבי אברהם אבולעפיא כנודע), משום שיש ניצוצות גדולים בלשונות לעז וצריך תעוזה כדי לברר אותם.

ארבעת השרשים מכוונים כנגד אותיות שם הוי' ב"ה: **יעז** (**עז־י**) כנגד **י** ו־**עוז** (**עז־ו**) כנגד **ו** (התפארת, מקום כינוס־אסיפת העם), כמובן. עז ב־**ה** עילאה שבשם (לפי הקבלת שור, שה כשבים ושה עזים ללכח"ב, כנודע); **עזז** היינו בעיקר עז המלך, "מלך הכבוד הוי' עזוז וגבור" (תהלים כד, ח) – כאשר בנין המלכות מן הגבורות (ע"ח שכ"ה דרוש ב), נתינת העז למלך (עפ"י שמואל־א ב, י), **ה** תתאה שבשם.

י ורמז: **עזות דקדושה** "**ועתה שלח העז**" ע"ה!

יא גם העזות וגם הבושה – שתי תכונות הפוכות, הראשונה שייכת לטבע של עם ישראל עד מתן תורה ("ישראל עזין שבאומות" כנ"ל) והשניה נרכשה אצלנו במתן תורה (ראה נדרים כ, א) – יכולות להופיע בנפש בצורה חיובית, בקדושה, או חלילה להיפך. בשתיהן המדה האגוצנטרית, מתוך מודעות עצמית, היא רעה, ואילו המדה מתוך מודעות אלקית – ובעיקר מתוך מודעות טבעית – היא טובה. ורמז: **עז־בושה** משלימים ל־390 (**שמן**, **שמים**, וראה עוד לקמן הערה מב), **יה** פעמים **הוי**', בסוד "כי ביה הוי' צור עולמים" (ישעיה כד, ו) – ה**עו**לם ה**ז**ה נבר**א** ב**עז**ות (וראה לקומ"ת קיט שהוא הגיהנם, "עז פנים לגיהנם", אך תיקונו מיניה וביה בעזות דקדושה) והעולם הבא נבר**א** בבושה ("בשת פנים לגן עדן").

יב תהלים כט, יא.

יג שה"ש רבה א, כג. וראה לקמן בפנים שזו התאספות של כינוס הקהל – שחזור מעמד הר סיני.

יד כך גם אפשר לפרש את הפסוק "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים" (תהלים סב, יב) – העז הוא כח הצמצום־ריכוז לשאת את ההפכים כאחת (החל מהשנים הנשמעים כאחת, ועד לכך שכל ה**אין־סוף** 'מעיז' ל**אסף**־להצטמצם בכלי סופי). **עז** – עין־זין – רומז גם ליחוד של **עינים־אזנים**, בגימטריא **רפח** – אסיפת **רפח** הניצוצין קדישין לשרשם היא פעולה של עז. הדבר שייך לפירוש החסידי ל"עז פנים לגיהנם" (אבות פ"ה מ"כ) – שאין הכוונה רק לענש על עזות דקליפה, אלא שבעל העזות דקדושה הולך לגיהנם לאסוף משם ניצוצות (מתאים לכך ששרש **עזז** הוא גם המקור של עזאזל – עז אזל־הלך לגיהנם־עזאזל כדי להציל נשמות ולאסוף ניצוצות). לשון אסיפה היא גם במובן של להאסף אל עמיו – עז להסתלק (לוותר על ה'אני' לטובת ה'אין') כדי להתחבר – בסוד "עזה כמות" (שה"ש ח, ו).

טו ורמז: "**ועתה**" עולה 13 פעמים 37 (**הבל** וכו') "**שלח**" עולה 13 פעמים 26 (**הוי**'), וביחד **אחד** פעמים **סג** (המתחלק לשרש **הוי**' וחלק המילוי, **לז**) – 819, **אחדות פשוטה**, הפירמידה של 13, **דעת משה** וכו'.

טז בראשית רבה כא, ו.

אלתרמן, שהפיח בתנועה את רוח החיה, נפטר בטרם עת. אבל עיקר הבעיה היתה שהתנועה לא התבססה על מורשת ישראל האמתית, על אמונה בה' ובתורתו

תשובה, ואחר כך "שלח", שליחות, ואחר כך "העז", לאסוף את העם על רעיון והגשמת חלום חדש — עזות של תשובה, לשוב לארץ ישראל, לשוב ולהכלל בכלל (שהרי דווקא בארץ ישראל יש דין צבור[יז], ו"צבור לא מת"[יח] — העז מתגבר על המות, כאשר העזות דקדושה מוגדרת[יט] כנכונות היהודי למסור את נפשו על קידוש ה').

גם השליחות הראשונה של משה רבינו במראה הסנה — מיד אחרי ההתגלות שחותמת "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר"[כ] — היא שליחות של כינוס, "לך ואספת את זקני ישראל"[כא]. כתוב[כב] שאצל משה עיקר השליחות היא עזות כנגד פרעה — ההתעוררות של בני ישראל היא על ידי אהרן הכהן, אבל העזות לשבור בתוקף את הקליפה של פרעה היא של משה — והביטוי הראשון של העזות הוא "לך ואספת את זקני ישראל"[כג].

כינוסי תשובה מהפכניים

מה ה"מעשה הוא העיקר" שיוצא מההתבוננות הזו? שצריכים לעשות הרבה כינוסים מתוך עזות דקדושה. פעם בשבע שנים, בשנה שאחרי שמיטה, המלך עושה כינוס — הקהל לכל עם ישראל. הרבי מליובאוויטש חידש חידוש גדול, שה"הקהל" הוא לא רק בחג הסוכות, אלא שכל השנה שאחרי השמיטה נקראת "שנת הקהל", ושכל השנה צריכים לעשות כינוסים שהמטרה שלהם היא יראת שמים — צריכים להרבות ב"הקהל" כמה שיותר. אנחנו כעת רוצים ללכת עוד צעד, ולומר שבכל שנות השמיטה צריכים לעשות "הקהל" — להרבות בכינוסים שבאים מתוך עזות דקדושה, להקהיל את העם, לקבל תורה, לעשות תשובה ומיד להגאל.

ככלל, כינוס צריך מטרה, וצריכים הרבה מטרות להתכנס סביבן. אפשר לעשות כינוסי תורה, אבל כעת לא מדברים על זה. אנחנו מדברים על כינוסים כמו האסיפות שהתחילו מהפכות. כל תנועה מהפכנית בעולם התחילה בהרבה אסיפות — ככה התחילה הציונות, ככה התחילה גם אגודת ישראל. כל הענינים מתחילים מאסיפות, וכמה שהאסיפה 'תופסת' את הציבור כך המבצע שיוצאים אליו מצליח.

הדוגמה שנתנו בשבת היא הכינוסים של התנועה למען ארץ ישראל השלמה. נתן אלתרמן — הוא לא היה כל כך שומר תומ"צ בגלוי, אבל היו לו שרשים חב"דיים והרבי דרש בשלומו — הקים אחרי מלחמת ששת הימים את התנועה הזו. הוא הקפיד שהיא תהיה רחבה, רשימה של אנשים משמאל וגם מימין. התנועה הזו התחילה מאסיפה־אסיפות, אבל לא המשיכה מספיק טוב, לא הצליחה להתרומם ולפעול שינוי במציאות. אלתרמן, שהפיח בתנועה את רוח החיה, נפטר בטרם עת. אבל עיקר הבעיה היתה שהתנועה לא התבססה על מורשת ישראל האמתית, על אמונה בה' ובתורתו (הרשימה ה'מכובדת' של חברי המייסדים באמת לא היו בענין — לציונות החילונית זה לא הפריע, מפני שכולם רצו באמת ובתוקף לברוח מן הגלות ולהגיע לחוף מבטחים, כאשר ברקע עמדו געגועי הדורות למולדת, לארץ ישראל, לאו דווקא כארץ הקדש).

בגלל הנושא הזה בקשתי שיבואו לשיעור

יז ראה הוריות ג, א; צפנת פענח להלכות ברכות י, א.

יח ראה הוריות ו, א; תמורה טו, ב; ספרא, דבורא דחטאות פרשתא ו.

יט ראה אמרי אמת שופטים תרס"ו; פני מנחם תצוה תשנ"ד. ובכ"מ.

כ שמות ג, טו.

כא שם פסוק טז.

כב ראה לדוגמה תורת חיים שמות פג, א, ובאריכות בשיעור ז' שבט תשע"א, וש"נ.

כג אכן, זקני ישראל לא היו מספיק עזים בשביל להצטרף למשה ובסופו של דבר הם נענשו על כך (שמות־רבה ה, יד).

היום גם אלו שאחראים על מה שאמור להיות תנועות הנוער שלנו, המקביל ל'צבאות ה'' אצלנו ('רבי חייא' לקטנים ו'בית דוד' ליותר גדולים). כל מהפכה מתחילה עם נוער, כמו שאמר הרבי[כד] — צריכים לעשות כינוסים עם העזות וההתלהבות של הנוער.

ב. בא־מדלג־מקפץ

שינוי בדילוג ולא ברצף

ההרגשה היא שהפעילות הזו, לצערנו, לא מתרוממת. זה סימן שיש לנו איזו בעיה בתפיסה, במסה. כלומר, המסר לא מספיק ברור ולא מספיק חדשני. צריך משהו באמת חדש.

מהפכה באה כשאתה לגמרי לא מבסוט ממה שקיים. כשאנחנו מדברים על מהפכה רוצים, כמו שהרבי מדגיש, שהכל יהיה בדרכי נעם ושלום — אבל בכל אופן הוא צריך להיות מהפכה ("קער א וועלט היינט"[כה] — הפוך את העולם היום!). לאחרונה אנחנו מדברים הרבה על 'המהפכה הרביעית'[כו], הפצת התורה לגוים — שעוד נזכיר בהמשך — אבל כעת מדברים על מהפכה בנוגע להנהגה בארץ, מהפכה אצל היהודים.

בעבר דברנו הרבה על מה אנחנו רוצים — על השינויים וגם על הדרכים להשיג אותם. הזכרנו את הסיסמא — 'נבואת הדור' — 'בעלי תשובה ישתלטו על המדינה'[כז]. למה אמרנו את הסיסמא הזו? כי היא קליטה יותר, אבל להגיד 'בעלי תשובה ישתלטו על המדינה' לא משדר לגמרי את האמת שלנו. מה הכוונה?

העיקר הוא שחידוש אמתי הוא לא תהליך רציף. אי אפשר לצפות שקמעא־קמעא, מתוך המצב הקיים, יבוא שינוי אמתי (שהוא באמת שינוי מן הקצה אל הקצה). ברוך ה' יש הרבה ילודה של ה'דוסים', שומרי התורה והמצוות, ואומרים שתוך כמה שנים יהיה שויון ואפילו יתרון דמוגרפי. ברוך ה' שכך, אבל זו לא הנחמה — זו לא הדרך, לא השיטה. זה לא החידוש ולא הוואורט בכלל. כלומר, מהפכה היא לא תהליך רציף, היא לא קמעא קמעא, היא דילוג! את המסר הזה אנחנו לא מצליחים לקלוט וכל שכן לא להעביר. שוב, בעבר דברנו הרבה מה אנחנו רוצים[כח] — אנחנו רוצים מפלגה? המפלגה היא בדיעבד שבדיעבד שבדיעבד, לכן הכיוון הזה לא מצליח לנו, לא עתיד להצליח לנו. רוצים לשדר שצריך משהו אחר. עוד פעם, היעד הוא לא שתהיה יותר ויותר הצבעה למפלגות הדתיות — זה לא זה!

> חידוש אמתי הוא לא תהליך רציף. אי אפשר לצפות שקמעא־קמעא, מתוך המצב הקיים, יבוא שינוי אמתי

בא־מדלג־מקפץ

כדי להמחיש את הענין נביא פסוק ידוע של גאולה — "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות"[כט]. חז"ל אומרים "'מדלג על ההרים' בזכות האבות, 'מקפץ על הגבעות' בזכות האמהות"[ל], אבל בעצם יש בפסוק הזה שלשה פעלים — "בא... מדלג... מקפץ". איני זוכר כרגע אם מישהו מפרש ככה, אבל לפי זה ישנם שלשה שלבים בפסוק — הדילוג בזכות אבות והקפיצה בזכות האמהות הם לא רק שני דברים שנעשים במקביל בזכות שונה, אלא שני שלבים, ועוד לפניהם יש את השלב של "בא"[לא].

כד וראה גם אגרות קודש חכ"ד אגרת ט'שנח (עמ' שפ). ובכ"מ.

כה שיחת י"ב תמוז תשד"מ. וראה גם התוועדות י"ט כסלו תשע"ה.

כו החל מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה.

כז שיעור ג' אלול תשע"ג פ"ג (ובמהלך שנת תשע"ד כמה פעמים).

כח ראה גם שיעור מוצש"ק לך לך תשס"ט.

כט שה"ש ב, ח.

ל ר"ה יא, א; שמות רבה טו, ד.

לא הדילוג הוא ברגל אחת והקפיצה בשתי רגלים (ראה

הווארט הוא ככה: במשך אלפיים שנות הגלות החזיקו אותנו התורה ומסירות הנפש של עם ישראל, שהן עבודה שלנו, והגעגועים לגאולה. "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים"[לב] ובזכותן אנו עתידים להגאל[לג], והנשים שרו שירי ערש של גאולה לילדים, שמרו בעם ישראל את גחלת האמונה והגעגועים לגאולה.

הדילוג הוא לקראת הגאולה, אבל ברגע האחרון צריך לקפוץ עם כל הכח, עם שתי הרגלים, פנימה לתוך הגאולה

אחר כך, כבר בתקופה שלנו, היתה "אתחלתא" — לאו דווקא "אתחלתא דגאולה"[לד], אבל ודאי "אתחלתא" של תהליך חשוב, שיבת ציון[לה]. לפני השואה, וכל שכן אחרי השואה, יהודים חוזרים לארץ — צריכים להודות על כך, זהו נס בפני עצמו, כשיטת הרבי[לו]. שיבת ציון היא גם סוג של אסיפה של עזות — להגיע לארץ. מהי עזות? לא להתייאש אף פעם. זהו שלב של "הנה זה בא" — מתחילים לבוא הביתה. זהו השלב הראשון של השינוי.

שוב, הכל מתחיל מהגלות, שהיא היסוד. הימים לעתיד לבוא נקראים[לז] "ימים אשר אין לי בהם חפץ"[לח] — נתגעגע למסירות הנפש של הגלות[לט]. העבודה בגלות היא היסוד של הכל, כמו שאנחנו לומדים על קטנות א'[מ]. אחר כך יש ביאה, התחלת השיבה לארץ, "הנה זה בא". שתי הדרגות האלה הן עדיין בגדר "**וה**נגלת לנו ולבנינו"[מא]. לכן השלב הבא — "הנסתרת להוי' אלהינו" — צריך להיות, במדה מסוימת, הרבה יותר חידוש מהחידוש של שיבת ציון לפני מאה חמשים שנה, עד היום. ה"בא" הוא עדיין לא דילוג, רק "בא".

אחר כך מתחיל עוד משהו שהוא "מדלג" — אותו בעיקר צריכים להסביר — ואחר כך יש עוד שלב רביעי של "מקפץ". כמו שהדגשנו, ה"מדלג" וה"מקפץ" הם לא ביחד. ה"מקפץ" הוא כבר אחרי שדלגת, ואתה מתקרב ליעד האמתי, יש "מכה בפטיש" — קפיצה לתוך הגאולה. הדילוג הוא לקראת הגאולה, אבל ברגע האחרון צריך לקפוץ עם כל הכח, עם שתי הרגלים, פנימה לתוך הגאולה (קפיצה שהיא דווקא בכח האשה, "בזכות האמהות", "מקפץ על [ידי] הגבעות", בכח הגבעות שלנו...)[מב].

העבודה שלנו בדרך למשיח

מה החידוש? שוב, קודם כל, שאין כאן תהליך רציף. כולנו מחכים למשיח. מי שחושב שהמדינה היא אתחלתא דגאולה חושב אולי שפשוט צריכים להתקדם עד למשיח — שאין שום דילוג בדרך. החרדים, שבכלל לא מאמינים במדינה כתכלית, מחכים רק למשיח — מבינים

בראיכות **מעין גנים** ח"ג במאמר "הדילוג לגאולה") – דילוג (לשון זכר) הוא פעולה זכרית, של פרט, בזכות אבות, וקפיצה (לשון נקבה) היא פעולה נקבית, של זוג, בזכות האמהות. ה"**בא**" שלפני כן הוא המקור של שניהם – של הזוג (**ב**) וגם של הפרט (**א**) – הכל כפי שדובר בשיעור "זוג או פרט" שנתפרסם בגליון הקודם, עיי"ש.

לב ע"פ סוטה יא, ב; במדבר רבה ג, ו. וראה גם ילקו"ש יחזקאל רמז שנד.

לג ילקו"ש רות רמז תרו.

לד מגילה יז, ב.

לה ראה דבר מלכות ויקהל. ובכ"מ.

לו וראה גם אגרות קודש חי"א אגרת ג'תסט (עמ' פה). ובכ"מ.

לז ראה שבת קנא, ב.

לח קהלת יב, א.

לט לוח "היום יום" ג' מנחם-אב.

מ ראה שיעורי ח' שבט תשע"ג; י"ב טבת (נדפס בגליון שמות) וח"י טבת (נדפס בגליון וארא) השתא.

מא דברים כט, כח.

מב וכמה רמזים בשלשת השלבים: **בא**-**מדלג**-**מקפץ** עולה 390 **יה** פעמים **הוי'** (סוד "ביה הוי' צור עולמים", וכנ"ל הערה יא) – **יצחק**-**יעקב** וכו' – כאשר יש כאן ממוצע גם לתבות (130, **עין**) וגם לאותיות (39, **טל**, "**הוי' אחד**"). כשעושים סדרה מהמספרים עולים – **בא** (3) **מדלג** (77) **מקפץ** (310) – וממשיכים אותה עד 7 אברים הממוצע שלהם הוא 1020 (**השגחה פרטית**, י"פ **אמונה** וכו'), כאשר סכום 3 האברים הבאים הוא **י-ה** פעמים 1020, ואם ממשיכים עד 10 אברים מקבלים 22 פעמים 1020, **אמונה** פעמים **אהבה רבה**!

שרק הוא יפתור את הבעיות. עד אז, או שאין לתת אמון במדינה כלל וכלל, וממילא לא להשתתף בשום דבר עם המדינה — גישה של נטורי קרתא — או שצריכים להסתדר עם הממסד הקיים, ואף לנסות להשפיע עליו לטובה, לחיזוק ערכי היהדות, תוך כדי השתדלות להיכנס לכנסת וליהנות מתקציביה (למטרות הטובות שלנו)[מג]. אבל לכאורה, עד כמה שידוע לי, לא שמענו — אצל הרבי ובכלל — על עוד שלב בין המדינה לבין המשיח. זו נקודת החידוש עליה אנו מדברים כעת.

> המדינה הזו, אליה מתכוונים, היא עדיין לא משיח – אבל היא שלב הכרחי לקראת הופעתו של מלך המשיח

בעצם, על כך אנחנו מדברים כל השנים[מד], רק שכנראה המסר לא היה מספיק ברור. כשאומרים משפט כמו 'בעלי תשובה ישתלטו על המדינה' הכוונה שבעצם בעלי תשובה ייצרו משהו אחר — לא ישתלטו על המדינה הקיימת, אלא על איזו מדינה אחרת, כאן בארצנו, שלא פשוט לנו לצייר מה היא בכלל. שוב, המדינה הזו, אליה מתכוונים, היא עדיין לא משיח — אבל היא שלב הכרחי לקראת הופעתו של מלך המשיח. השלב הזה הוא מה שאנחנו יכולים לעשות ומה שאנחנו חייבים לעשות. משיח הוא איש בשר ודם, אבל באמת הוא אדם 'על־אנושי' לגמרי. הוא איש מהלך בתוכנו אך הוא נשמה חדשה היורדת אלינו מן השמים — "דרך כוכב מיעקב"[מה]. עד לביאתו־הופעתו עלינו להכשיר לו את הקרקע על ידי הקמת דבר־ממשל חדש שבכחנו לעשות. זה לא משהו קיים עדיין במציאות, אלא משהו שדורש מהפכה. אנו מאמינים שמהפכה זו יכולה להתרחש גם בדרכי נעם (לפי העקרון החסידי שאור דוחה חשך בדרך ממילא[מו], ושכולם נמשכים לאור[מז]). זהו המסר, וסביבו צריכים הרבה כינוסים, הרבה מחשבה ודיבור איך משדרים את המסר הזה ב'אופן המתקבל' — מילדים עד מבוגרים, מקטן ועד גדול. צריך להלהיב, להדביק את כולם, שאנחנו רוצים משהו אחר, שעם ישראל רוצה משהו אחר, וש"אין דבר עומד בפני הרצון", וניתן להגשים רצון זה.

היום היה כאן רז־חיים גרון שי', שהשתחרר מהכלא אחרי שלש שנים, והתחלנו לדבר על הענין הזה. שרנו "ה' מתיר אסורים"[מח] והסברנו שיש כאן התפתחות של שלשה שלבים: בהתחלה "הוי' מתיר אסורים", משתחררים מה'ישיבה' בכלא. אחר כך צריכים "הוי' פוקח עורים" — שמי שהשתחרר מהקונספציות הקיימות יפקח עינים וירא מה החזון, לאן הולכים כעת. דווקא בזכות זה שהוא 'ישב' הוא יכול להבין טוב יותר מכולם מה אמור להיות החזון, מה צריכים לתקן פה. אחרי שכבר יש חזון — "הוי' זוקף כפופים" — ה' נותן קומה זקופה, חוט שדרה, תוקף ועזות דקדושה ליישם את החזון.

שוב, השלב השני (מבין ארבעת השלבים מגלות למשיח), ה"בא", כבר היה (וכלשון הרבי, "'הנה זה בא' וכבר בא"[מט]), והוא עדיין בגדר "והנגלת [לנו ולבנינו]". עכשיו הגיע הזמן לשלב השלישי — ראשית התגלות "הנסתרת [להוי' אלהינו]" — "מדלג על ההרים" ולאחר זה לשלב הרביעי, "מקפץ על הגבעות". זהו חומר למחשבה, דברים שודאי זכור לותיקים שדברנו עליהם בעבר ("יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא כבר היה לעלמים אשר היה מלפננו"[נ], וד"ל).

מג נטורי קרתא מתבדלים לחלוטין מהמדינה, אגודת ישראל (ושאר המפלגות החרדיות שיצאו ממנה) 'מסתדרת' עם המדינה לטובת תקציבים וצרכי דת, והמפד"ל (והמפלגות שיצאו ממנה) מרגישה חלק מהמדינה, מקווה להשפיע לטובה אך גם בסכנת 'טמיעה' בחסרונותיה.

מד וראה גם שיעור א' כסלו תשפ"ד. ובכ"מ.

מה במדבר כד, יז.

מו תניא פי"ב. ובכ"מ.

מז לוח "היום יום" י"ג טבת.

מח תהלים קמו, ז.

מט ספר השיחות תנש"א עמ' 548. וראה גם עמ' 490.

נ קהלת א, י.

יש לנו ספר בשם "תיקון המדינה". אין הכוונה שעלינו רק לתקן את המדינה הקיימת (לשפץ אותה, לרענן אותה, לשדרג אותה, הכל תיקונים קוסמטיים), אלא שעלינו ליצור מציאות חדשה, מדינה חדשה

יש לנו ספר בשם "תיקון המדינה". שם זה יכול להטעות. אין הכוונה שעלינו רק לתקן את המדינה הקיימת (לשפץ אותה, לרענן אותה, לשדרג אותה, הכל תיקונים קוסמטיים), אלא שעלינו ליצור מציאות חדשה, מדינה חדשה, מדינה אחרת (ממגילת עצמאות אחרת ועד לאופי כל משרדי ונוהלי המדינה אחרת לגמרי, ללא היכר "מאין באת"[נא]). באמת, המדינה החדשה שאנו חולמים ושואפים אליה היא־היא תהוה, למפרע, את תיקון המדינה הקיימת (עד שבסוף, בביאת משיח צדקנו, נוכל לקרוא על המדינה הקיימת "הרע כסא לטוב"[נב], ו"כיתרון האור מן החשך"[נג] דווקא).

בשביל לחולל את ה'אתהפכא' הזאת לא צריכים לשבור את המדינה הקיימת (וכידוע[נד] שאדמו"ר הזקן הקפיד לא לשבור דבר גם לצורך), רק 'לפרק' אותה[נה] כדי לבנות אותה מחדש.

ג. מדינת ישראל החדשה

השלב שבין המדינה הקיימת לימות המשיח

שוב, החידוש הראשון והעיקרי כאן הוא שיש משהו בין המציאות העכשווית למשיח — משהו שכן אפשר לצייר, לרצות בו ולפעול לממש אותו, אבל ההתקדמות אליו היא דילוג ממשי (יותר מהדילוג מכל שנות הגלות לשיבת ציון שהתחוללה בדורנו). כדי שיהיה אפשר להתכנס סביב הענין ולקדם אותו בפועל צריך לנסות לצייר אותו.

יש כל מיני מושגים שמתקשרים לשלב הזה. לדוגמה, הביטוי 'תשובה ציבורית'[נו] שאנחנו מדברים עליו הרבה שנים — תשובה לא רק בממד של החיים הפרטיים, שקיימת היום ברוך ה' בצורה שכל הזמן מתרחבת, אלא גם תשובה של חיי הצבור, שיהיו לפי תורה. זו הכוונה האמתית שלנו ב'בעלי תשובה ישתלטו על המדינה' — שבעלי־תשובה ידאגו לתשובה ציבורית שתייצר מדינה אחרת, מדינה חדשה.

אפשר להשתמש בעוד ביטוי — 'מדינת תורה' או 'ממשלת תורה'. התחושה היום שהמפלגות הדתיות שותפות בכנסת ובממשלה בעיקר "לגרמיה", מתוך רצון לקבל תקציבים — ואפילו לתקן תיקונים נצרכים — אבל בלי שום חלום להגיע ל'ממשלת תורה'. בעניינים האלה רק מחכים למשיח (ובסתר הלב גם אולי לא כל כך מעוניינים שהוא יגיע בקרוב — 'מסתדרים' עם הסדר הקיים...). אבל אנחנו צריכים לשאוף למדינת תורה, ולצייר איך היא תתנהג.

צריך לחבר את החזון לגמרי למהפכה הרביעית, שכבר הזכרנו קודם. זו דוגמה טובה: בשלב השני, שיבת ציון, מסתפקים בכך שב"ה זכינו, העם היהודי, למדינה עצמאית והתקבלנו כמדינה אחת מתוך קרוב למאתיים מדינות באו"ם. אפשר להגיד 'איזה יפי!', וצריך להודות על זה אחרי המעמד שלנו בכל שנות הגלות. אבל זה לגמרי לא מספיק. עלינו להגשים את היעוד האמתי שלשמו ה' ברא אותנו — להיות אור לגוים ולהביא את בשורות הגאולה והשלום

נא אבות פ"ג מ"א.

נב כש"ט (קה"ת) אותיות כו ו־ע. ראה סוד הוי' ליראיו שער "הרע כסא לטוב". וראה גם אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רה; תום ודעת מאמר "שני השעירים" הערה פא.

נג קהלת ב, יג.

נד לקו"ש ח"ג כ"ד טבת ס"ד (משיחת ליל ב' דחה"פ תש"כ).

נה וראה באורך שיעור ג' שבט תשפ"ה. ובכ"מ.

נו ראה שיעור אור לז"ך תשרי תשע"ב; מוצאי ז"ך אדר א' תשע"ד.

לעולם כולו (על ידי "תורה חדשה"[נד] כו'). כל מדינה צריכה משרד פנים, שהוא "אור המאיר לעצמו", ומשרד חוץ, שהוא "אור המאיר לזולתו", ובמדינת תורה האור שמאירים המשרדים האלה הוא אור התורה (יחסית, אור הנגלה, ההלכה, שייך יותר לפנים — לעם ישראל עצמו — ודווקא אור הנסתר, החסידות, הוא האור באמצעותו אפשר להאיר את כל העולם, ודוק).

מדינת הלכה, מדינת תורה ומדינת ישראל

הזכרנו את המושג 'מדינת תורה'. צריך להסביר מה ההבדל בין 'מדינת תורה' ל'מדינת הלכה'. בכלל, הסברנו כמה פעמים[נח] שאת הפחד מ'מדינת הלכה' צריך להמתיק באמצעות הכרות עם פנימיות התורה — שתהיה תורה שלמה, "נשמתא דאורייתא" עם "גופא דאורייתא".

> את הפחד מ'מדינת הלכה' צריך להמתיק באמצעות הכרות עם פנימיות התורה – שתהיה תורה שלמה, "נשמתא דאורייתא" עם "גופא דאורייתא"

אבל הביטוי המעשי, בהקשר שלנו, הוא בנושא הכפיה. 'מדינת הלכה' משמעותה כפיה דתית על הפרט, וכח הכפיה שייך בעיקר למשיח, שמתחיל מ"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה"[נט] (כפיה בכיף... כמו שאנחנו תמיד מסבירים[ס]). אבל בשלב הבינים שמדובר עליו כאן, אנחנו מדברים על שינוי וחידוש לגמרי ברמה של הציבור, במרחב הציבורי — כולל כל המוסדות הציבוריים, מחינוך ועד בטחון — אבל בלי כפיה על הפרט.

אבל לא צריכים להשתמש אפילו בביטוי 'מדינת תורה' — לא רוצים להפחיד אף אחד...

במעבר מהשלב השני, של שיבת ציון ומדינת ישראל, לשלב השלישי, שלב הבינים — יש בהחלט כמה דברים שאפשר להעלות מקליפת החילוניות. השם מדינת ישראל הוא השם הכי טוב ומתקבל, יותר מ'מדינת תורה' וכיוצא בזה, ולכן הכותרת שלנו היא 'מדינת ישראל החדשה' (The New State of Israel) או 'המדינה החדשה שבדרך' (ועוד יותר רחב, ביחס לעולם כולו — היעוד של השפעת המדינה החדשה — 'סדר יהודי חדש שיביא 'סדר עולמי חדש')[סא]. את הקשר לתורה יראו כשיסתכלו על הפרצוף של מי שדוגל בענין, ישמעו את דבריו ויקראו את מאמריו. גם דגל ישראל מאד מוצא חן[סב], ולא יכול להיות דגל יותר יפה ממנו.

ככלל, אנחנו מדברים רק על דברים שיכולים להתקבל על דעת כולם, כאשר הם נאמרים באמונה, באהבה ובתוקף (שלש מדות הצדיק[סג], "ועמך כֻּלם צדיקים"[סד]). בשלב הזה — בו "עולם כמנהגו נוהג"[סה], וההשגחה הפרטית המופלאה עוד מסתתרת מאחורי הקלעים[סו] — אנחנו עדיין

נד ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

נח ראה **מלכות ישראל** ח"א מאמר "מציאות, הלכה, קבלה"; **צו השעה – טיפול שורש** בראיון המלא (עמ' י-יב); סעודת משיח תשע"ד ועוד.

נט רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פי"א ה"ד.

ס ראה לדוגמה שיעורי כ"ט טבת ור"ח אדר תש"ע.

סא וכמה רמזים: **סדר יהודי חדש** עולה **תורה**. **המדינה החדשה שבדרך** עולה **לז** פעמים **הוי**' (סוד שם **סג**, שם **הוי**' שמילויו עולה **לז**, המקור של "אורות דתהו" שצריך להכניס ב"כלים דתיקון"). ועם **מדינת ישראל החדשה** עולה הכל 2940 – **יה** פעמים **דוד** ברבוע (**דוד** היינו האותיות האמצעיות של **סדר** יהודי חדש), י"פ "**אין מלך בלא עם**" (רבינו בחיי על בראשית לח, ל; עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א. ועוד). כשמוסיפים גם **סדר עולמי חדש** עולה הכל 3672, **לו** פעמים **אמונה**, **צדיק** פעמים **חי**, ו"פ **ברית** וכו'.

סב ראה גם סעודת ר"ח שבט תשע"ו, שיעור א' תמוז תשפ"ב ועוד.

סג ראה תניא אגה"ק כז וביאורה (שם אמונה, אהבה ויראה, המתבטאת באמירה ציבורית כתוקף).

סד ישעיה ס, כא.

סה ע"ז נד, ב.

סו בתפיסה של מוחין דאמא, כמתאים לשלב שכנגד **ה** עילאה, לפני שזוכים למוחין דאבא, בשלב האחרון, שכנגד ה'י, ודוק.

מודעים לכך שיש דעת־קהל בעולם, ורוצים לקרב את כולם, ולא לדחות את כולם ולעורר עוד שנאה ליהודים ח"ו. הערך העליון — הדוחה לעתים גם את הלכות התורה — הוא קידוש ה' (ולא, חלילה, להיפך). כמובן, הדרך לקידוש ה' היא הנהגה "לכתחילה אריבעה"[סז], "ובני ישראל יצאים ביד רמה"[סח] דווקא — לא בכפיפות קומה — אבל המגמה של הכל היא "למען ידעו"[סט] (ולא כמו שהיה ביציאת מצרים, על ידי מכות, אלא על ידי תיקון הדעת וקידוש ה' שעושה עם ישראל).

מעוט ה"סור מרע" ההכרחי ברמה הציבורית הוא עקירת השחיתות (מהעולם התחתון ועד לעולם ה'עליון'), נקיון הרחובות והרשתות מפורנוגרפיה (וכ"ש מבתי בשת וכו'), ביעור הסמים וכיו"ב

"סור מרע ועשה טוב"

יש בהחלט מקום בציור הזה גם לשלילה ומיאוס של הדברים הלא טובים שקיימים היום — השחתה של מנהיגים, מערכת משפט כופרת, תקשורת שלילית, פריצות ועוד ועוד, כולל כל הקליפות שמנינו במאמר "לפצח את האגוז"[ע]. אבל, כמו תמיד בדרך החסידות, ה"סור מרע" תופס פחות מקום, והעיקר הוא ה"ועשה טוב"[עא] (עד שהכלל הוא "סור מרע" על ידי "ועשה טוב"[עב]).

לכן, אנחנו לא מתייחסים לרע בכלל ברמה הפרטית — כפיה על הפרט, כנ"ל — אלא רק ברמה הציבורית. מעוט ה"סור מרע" ההכרחי ברמה הציבורית הוא עקירת השחיתות (מהעולם התחתון ועד לעולם ה'עליון'), נקיון הרחובות והרשתות מפורנוגרפיה (וכ"ש מבתי בשת וכו'), ביעור הסמים וכיו"ב.

הסדר של התיקונים למעשה נשאר, פחות או יותר, כמו שהוא כתוב בספר תיקון המדינה: החלת ריבונות מלאה על כל שטחי ארץ ישראל הרחבה שבידינו; ביעור ארגוני הטרור כליל; החלפת מערכת המשפט (שגם לא עוברת לכפיה דתית בבין אדם למקום, אבל מחילה את המשפט העברי בין אדם לחברו); עידוד עליה לארץ; גירוש גייס חמישי מהארץ (בהחלט לא מדברים על גירוש כל הזרים שבארץ — זהו נושא שישאר לשיקול דעתו של המשיח); תיקון מלא של מערכת החינוך — כל ילד יקבל חינוך יהודי־ערכי ממורה ירא־שמים וחסיד (כל הילדים ילמדו 'רזי'...).

לגבי הסוגיא הבוערת היום, של הגיוס, בודאי כאשר כל אנשי הצבא יהיו מאמינים בה' אלקי צבאות ישראל לא תהיה שום סבה שרוב בחורי הצבור הדתי והחרדי יתגייסו, עם תכנית מלאה ואמתית של לימוד תורה יחד עם "ללמד בני יהודה קשת"[עג], כמו שהיה בעם ישראל מאז ומקדם.

בכל אופן, בשלב־הבינים, הדילוג שלפני הקפיצה למשיח, אנחנו עדיין לא מדברים על פעולות־משיח ממש, כמו בנין בית המקדש (שנמצא במלכות בסדר של תיקון המדינה) — "משיח בונה מקדש"[עד].

תאריך עברי ולשון הקדש

ניתן דוגמה פשוטה ומעשית, שכבר כדאי להפיץ בין כל המקורבים שלנו — הקפדה על תאריך עברי. זהו דבר ישן נושן, שדברנו עליו הרבה בעבר[עה], אך איני בטוח שכולם מקפידים

סז ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א עמ' תריז; לקו"ש ח"א עמ' 124. ועוד.
סח שמות יד, ח.
סט ויקרא כג, מג.
ע בספר קומי אורי.
עא תהלים לד, טו.
עב בית אהרן (פרלוב, ברודי תרל"ה) לקוטים קמו, א (בשם רבי אהרן מקרלין). וראה גם קדושת יום טוב (טייטלבוים, סיגט תרס"ה) פרשת מצורע.
עג שמואל־ב א, יח.
עד רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פי"א ה"א וה"ד.
עה חוברת צו השעה – טפול שרש מאמר "תאריך עברי".

עליו. הציונות — השלב השני במבנה שלנו הערב — הצליחה בהחייאת־הנחלת הלשון העברית, אך עדיין מתוך כניעה לתרבות העולם המערבי. הכניעה הזו מתבטאת, בין היתר, בשימוש השיטתי בתאריך הנוצרי (והרי, כפי שפסק הרמב"ם, הנצרות היא עבודה זרה[עו]). יש להקפיד לא להשתמש כלל בתאריך הנוצרי, אלא רק בתאריך העברי. גם כאשר פקיד אומר תאריך נוצרי יש לומר לו שאיני משתמש בתאריך הזה, איני מכיר אותו, ושיאמר לי את התאריך העברי (דבר שהוא גם 'חוקי' היום).

צריך להדגיש את הענין במיוחד לאנשי עסקים, ולומר שבזכות זה הם יראו סימן ברכה והצלחה רבה בכל עסקיהם. הכוונה היא בעיקר בעסקים בין יהודים. בעסקים בין־לאומיים קשה יותר להקפיד על הענין, כמו שלעת־עתה גם חייבים לדבר עם הגוי בשפה שלו, עד שנגיע לשלב של המשיח, בו כל העולם ידבר ב"שפה ברורה", בלשון הקדש.

אם הזכרנו את לשון הקדש והחייאת השפה, נוסיף עוד משהו: בהחייאת לשון הקדש אצל הציונות היתה כוונה מודעת שאין זו לשון הקדש, אלא עברית — שפת העברים, כשאר שפות העולם (מודעות לאומית, ולא מודעות של קדש). לכן היו מגדולי ישראל שהתנגדו לכך, והרבים שמחו שנוספו הרבה מלים לועזיות שמרחיקות ומבדילות בין השפה המדוברת ללשון הקדש. אבל לדעתנו, בהתאם לחזון של הדילוג עוד לפני הקפיצה למשיח, צריך דווקא כעת להדגיש אצל כל היהודים שהשפה המדוברת היא לשון הקדש, וכך יש להתייחס אליה — הלשון בה נברא העולם ונתנה התורה לישראל. לימוד תורה רציני ומעמיק יכול להתקיים דווקא בלשון הקדש — וזו זכות שהיא שגורה בפינו — ובכל לימוד התורה יש להעמיק במלים ובאותיות הקדושות של השפה (כדרך הבעל שם טוב, כנודע).

חלק מהחזון של מדינה מתוקנת, 'מדינת ישראל החדשה', הוא מעבר למנהיגים שהם אנשי־מופת, אנשים שלא רק 'מנהלים' אלא מוליכים קדימה, ולא רק בדרך הפוליטית שלהם אלא גם בדוגמה האישית שהם נותנים

מנהיגות והתגייסות בדרך לחזון

יסוד עיקרי בכל מה שמדברים עליו הוא מנהיגות. גם שיבת ציון בדורנו הסתמכה על דמויות מנהיגות, אנשי־חזון ומנהיגים מעשיים של השלב הזה (שכחלק ממגמת החילון של העם, השתדלו להחליף את ההערצה לגדולי ישראל האמתיים שבכל הדורות ב'פנתיאון' של דמויות חדשות, כמו שהסברנו בעבר באריכות[עז]). גם התנועה למען ארץ ישראל השלמה, שהזכרנו, אספה דמויות שיתמכו בה. ובכל זאת, הבדל עיקרי בין השלב השני ("בא") לשלב השלישי ("מדלג") הוא היחס להנהגה.

היום מי שהולך לפוליטיקה, שמנהיג את המציאות בשטח, הוא סוג של מנהל (במקרה הטובה מנהל טוב, אבל יש גם מקרים אחרים...). ההיפוך המוחלט הוא השלב הרביעי ("מקפץ"), בו זוכים שהמנהיג יהיה מלך המשיח — הדמות הכי מושלמת, צדיק שבטל לה' לגמרי ומגלה אלקות לכולם. אבל כבר בשלב השלישי, חלק מהחזון של מדינה מתוקנת, 'מדינת ישראל החדשה', הוא מעבר למנהיגים שהם אנשי־מופת, אנשים שלא רק 'מנהלים' אלא מוליכים קדימה, ולא רק בדרך הפוליטית שלהם אלא גם בדוגמה האישית שהם נותנים, בהשראה שאפשר לקבל מהם. כשדברנו על 'עיקרי האמונה' שיש בכל הברכות של תפלת עמידה[עח], האמונה של

עו הלכות מאכלות אסורות פי"א ה"ד.

עז ראה **קומי אורי** מאמר "תיקון רבשקה" ו**ממנה יושע** בנספח "המלכות תהפך למינות".

עח ציוץ י"ט מנ"א (נדפס בגליון ראה) תשפ"ה.

השלב הראשון, כמו אצל משה רבינו, הוא "לך ואספת את זקני ישראל". צריך לאסוף 'גרעין קשה' של אנשים שמאמינים חזק ברעיון ומתמסרים אליו

ברכה "השיבה שופטינו" היא בעצם אמונה שאפשר לזכות לרבנים בעלי שיעור קומה של צדק ומשפט על פי תורה — בעלי חב"ד, חג"ת ונה"י מתוקנים. זו לא אמונה פשוטה — העולם התייאש מזמן ממלכים צדיקים, לכן הגיעה הדמוקרטיה. זו דוגמה לכך שהדילוג המתבקש — מ"**וה**נגלת לנו ולבנינו", **ו־ה** (גלות ושיבת ציון), ל"הנסתרת להוי' אלהינו", **י־ה** (שלב הבינים וימות המשיח) — הוא הרבה יותר חידוש, ויותר קשה, מהדילוג בין הגלות למצב הקיים היום (שני שלבים שמבוססים על אנשים־מנהיגים לא מתוקנים בעליל).

אבל עוד לפני היעד, כבר בשלב הדילוג הנדרש כעת, צריכים חוזים ומנהיגים בשר ודם שיפיחו בתנועה הזו רוח חיים. צריך איש שעליו נדרוש את הפסוק "כי יבער איש"[עט] — מישהו שילהיב־יבעיר את כולם גם לאכול־לכלות את הקיים (עם היכולת לעכל אותו כדבעי, להכיל את הניצוצות ולדחות את הפסולת), ולקום בקומה זקופה להתחיל ולקדם את החדש, את השלב של טרום־משיח שמזמין את ביאת המשיח.

אבל אי אפשר להסתפק באיש אחד עם 'זכויות יוצרים' על הרעיון הזה. השלב הראשון, כמו אצל משה רבינו, הוא "לך ואספת את זקני ישראל". צריך לאסוף 'גרעין קשה' של אנשים שמאמינים חזק ברעיון ומתמסרים אליו — מי בעטו, מי בנאומו ומי בממונו[פ] ובכשרונותיו המעשיים. צריכים אנשי הגות שמקבלים על עצמם לכתוב ולפרסם מאמרים בנושא של המדינה החדשה שבדרך, כל אחד בלשונו, מנקודת המבט שלו. לא מדובר על כתיבה חד־פעמית, לצאת ידי חובה, אלא על שליחות חיים. כמובן, צריכים גם פעולות בשטח שממחישות ומקדמות את החזון. כל התלמידים שמפיצים ופועלים היום, בארץ ובחו"ל, צריכים שבאופן מודע — לעצמם ולצבור — הכל יתקשר לחזון הכללי הזה.

עוד לפני שנמנה שרים בפועל, צריכים אנשי־חזון מיוחדים לכל משרד — לכל תחום צריך להיות מישהו שהוא מתמחה בו, חי אותו, ומצליח לצייר איך הוא אמור להראות ולפעול ממבט של תורה, מה התשובה הציבורית שנדרשת בו. לאור כל זה, צריכים בעזות דקדושה כבר לעשות אסיפה ראשונה לאנשים שמתלהבים מהענין ורוצים ללכת עליו, ומוכשרים לתרום לו את הכשרונות שלהם, ולהתקדם לקראת החזון.

עט שמות כב, ד.

פ ראה לוח "היום יום" כ"ג טבת.

שיעור

מאור עינים פרשת בשלח

רפואת הטבור

קיצור מהלך השיעור

בדרשה מיוחדת מאריך ה**מאור עינים** בסוד **הרשימו שנותר מלימוד התורה** (גם כשהוא נשכח), ברגישות ל**השגחה הפרטית** שמחדשת את גילוי **הטוב האלקי בכל מצב**, ב**תיקון הברית** על ידי **הגברת חוש השמיעה על חוש הראיה** וב'**רפואת הטבור**' שמתקנת את הנטיה להפריד בין **העליונים והתחתונים** (בגוף האדם ובכלל).

כלי מלא רשימו

ויאמר אם שמוע תשמע (שמות טו, כא), ודרשו רז"ל אם שמוע בישן תשמע בחדש.

הנה כששומע דברי תורה עושה רושם במוחו האותיות שיצאו מפי המדבר, ואף שאחר כך מסתלק ממנו מכל מקום נשאר רושם במוחו, ועל ידי זה יוכל לקבל דבר חדש. וההסתלקות של הראשון גורם שיוכל לקבל שנית, כמשל כלי שמלאוהו ורוצה למלאותו שנית צריך להתרוקן תחלה, וכן הדבר הזה. אך הרשימו שנשאר, הוא הכלי שיקבל בו עוד דבר חדש. שאילו לא היה נשאר אפילו הרשימו, לא היה יכול לקבל יותר, כי על ידי הרשימו שנשאר תחלה מזדכך המוח שיקבל יותר שכל. וכן אחר כך גם זה נסתלק, ומהרשימו שנשאר הוא מזדכך ונעשה כלי לקבל עוד, עד עולם.

כאשר אדם שומע דברי תורה — גם אם לאחר מכן הוא שוכח אותם או מסיח מהם את דעתו (לעיסוקים אחרים, או אפילו ללימוד חדש) — הם מותירים בו רושם, ודווקא הרושם שנותר מהשמיעה הישנה מאפשר לו לשמוע ולקלוט דברים חדשים, ועל כך דרשו "'אם שמוע' בישן 'תשמע' בחדש"[א].

על אותו ביטוי יש דרשה קודמת־סמוכה בגמרא — "שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, אבל הקב"ה אינו כן, מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק, שנאמר 'ויאמר אם שמוע תשמע', 'אם שמוע תשמע' ואם לאו לא תשמע". דרשה זו לא מופיעה כאן בפירוש, אבל היא רמוזה במשל הכלי שיש לרוקן כדי למלא בתוכן חדש. מתברר שבמדת הקב"ה מה שנדמה כ"כלי ריקן", אותו

נערך ע"י איתיאל גלעדי. מוצאי ד' שבט פ"ו – כפ"ח.

א ברכות מ, א.

הרשימו שנותר אחרי ההתרוקנות הוא־הוא הכלי לקבל בו את הלימוד החדש

רוקנו מתוכנו הראשון, נשאר "כלי מלא" ברשימו שנשאר בו מאותו תוכן.

הזכרון מהלימוד הראשון הוא משל טוב לסוד הרשימו שנותר במקום החלל אחרי שאור אין סוף התעלם ממנו. על כך נאמר "אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם הוי' הֲלוֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם הוי'"[ב] — גם במה שנדמה כ"מסתרים", חלל ללא נוכחות אלקית, "אני מלא". בחסידות מוסבר[ג] ש"אני מלא" לא מתייחס לאור אין סוף הממלא כל עלמין, הגלוי ומדוד בכל מקום לפי ערכו, אלא לאור אין סוף הסובב כל עלמין, שממלא את הכל באופן נעלם. הגילוי הזה משתקף דווקא ברשימו, ש"לא נגע בו הצמצום"[ד].

בתיאור בריאת העולם, הרשימו שנותר אחרי הצמצום הראשון הוא שרש הכלים[ה]. וכך, הרשימו שנותר אחרי ההתרוקנות הוא־הוא הכלי לקבל בו את הלימוד החדש, כשכל רשימו מזכך יותר את השכל ומאפשר לו להבין טוב יותר דברים חדשים ועמוקים יותר[ו].

אזנים לתורה

וכתיב בשלמה המלך ע"ה (קהלת יב, ט) **איזן וחיקר ותיקן משלים הרבה**, ודרשו רז"ל (עירובין **כא**, ב) **שעשה אזנים לתורה**, כי מתחלה היתה התורה **ככפיפה שאין לה אזנים ועשה לה אזנים**.

שלמה עשה לתורה אזנים — כלי לאחוז בו את התורה (בהאזנה־שמיעה פנימית) — על ידי המשלים שהוא **אזן־חקר־תקן**, בסוד "**אחת** דבר אלהים **שתים** זו שמעתי"[ז].

הענין הוא, כי בסיני שמעו מפי הקב"ה כל התורה כולה בדבור אחד מה שאין האוזן יכול לשמוע, נמצא לא היה באפשרי ששמיעה כזאת תעשה רושם בהם. על כן אמרו (שמות כ, טז) דבר אתה עמנו ונשמעה. ורק משה קיבל כל התורה מסיני (אבות פ"א מ"א) והיה בכחו לשמוע, ומסרה ליהושע בבחינת מסירה לבד, ויהושע לזקנים, מדריגה אחר מדריגה. עד בימי שלמה שירדו המדריגות, עד שלא היו יכולים לקבל השכל בלי התלבשות כמו שהיה בימי משה ויהושע שהיו שומעים התורה כאשר היא בלי לבוש, אבל בימיו הוצרך להיות על ידי לבוש, והמוחין שהוא השכל לא היו יכולין לקבל כי אם על ידי לבוש כמו על ידי משלים, ואז היו מבינים. נמצא שעשה אזנים לתורה שיוכלו לשמוע ולהבין, על ידי שתיקן משלים הרבה והלביש החכמה בלבושין.

במתן תורה נאמר "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן"[ח], אבל התורה עצמה התקבלה בשמיעה[ט]. משה היה מסוגל לשמוע את כל התורה יחד, "מה שאין האזן יכולה לשמוע", והוא מסר את הדברים הלאה בשמיעה — עם כל היתרון בראית פני הרב, השכל עצמו נמסר בשמיעה־הבנה ולא בחכמה־ראיה (ומעלת השמיעה ביחס לראיה היא ענין עיקרי בתורה הזו, כדלקמן באריכות). הסדר הזה המשיך ממשה ליהושע ומיהושע לזקנים (שעוד ראו את מתן תורה) והלאה, אבל בימי שלמה המלך (באמצע תקופת הנביאים) נזקקו ללבוש נוסף, לבוש **המשל** (אותיות **שמלה**) שהוא ה"אזנים לתורה". הדבור הישיר הוא באצילות והמשל הוא בבריאה (וביצירה ועשיה — חדה ורמז)[יא]. שלמה המלך הוא סוד מלכות דאצילות שמלבישה במשל ומופיעה בשכל של עולם הבריאה.

ב ירמיה כג, כד.
ג לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך; ראה לג, א ואילך.
ד אוה"ת בראשית ח"ו עמ' תתרסח, ב ועוד.
ה מבו"ש ש"א ח"א פ"ב. חסדי דוד סימן א.
ו ראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים על תהלים קיט, קסב (עמ' רמב).
ז תהלים סב, יב.
ח שמות כ, טו.
ט דברים ד, יב.
י ראה עירובין יג, ב.
יא מאמרי אדה"ז הקצרים ערך 'אורות בכלים' (עמ' תמד).

טוב וישר ה'

והנה כל העולם כולו נברא באותיות. כדכתיב (נחמיה ט, ו) **ואתה מחיה את כולם**, א"ת ה', **א**"ת הם כ"ב **אותיות מאל"ף ועד תי"ו**, וה' הם ה' **אותיות מנצפ"ך, מחיה את כולם, הוא** החיות של כל דבר. **והוא גם כן מאמר** (תהלים לג, ו) **בדבר ה' שמים נעשו. והקב"ה ברא את העולם כדי להיטיב לברואיו, נמצא מהראוי שימצא תמיד טובו בעולם בל יחסר תמיד, כי זהו רצונו מקודם. אך צפה הקב"ה שאילו** [היה] כן היו מתרחקין מעבודתו. כדכתיב (הושע ב, י) **וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל, מרוב טוב שהשפיע להם. לכן עשה שיתצמצם הטוב ויתעכב שפעו לפעמים, כדי שישובו אליו. והנה הכ"ב אותיות, בהם ברא הקב"ה את עולמו והם חיות העולמות כולם, והיה הטוב נשפע בלא מעכב. והיה מן הנמנע לקבל, מטעם האמור. לכן באו האותיות מנצפ"ך, הם הנותנים שיעור ומגבילין השפע. וזהו מ"ן צפ"ך, בשביל שצפה הקב"ה שאי אפשר ליהנות מטובו הגדול שלא יחטאו, עכב והגביל השפע כמבואר למעלה.**

מהיסוד החסידי[יב] ש"ואתה מחיה את כֻּלם" היינו ההתהוות התמידית על ידי **כב** האותיות של דבר ה' — **טובה** אותיות[יג]! — עולה שהכל צריך להיות טוב תמידי וגלוי ("אין ב**טובה** למעלה מענג"[יד]), כרצון ה' בבריאה. אכן, ה' צפה שלעתים הטוב יזיק למקבלים, שיחושו שהטוב 'מגיע להם' בטבעיות ויתרחקו בעקבותיו מעבודת ה'. לפני הבריאה התייעץ ה' עם נשמות הצדיקים[טו], והטוב האמתי הוא הליכה בדרך ה' — "אמרו צדיק כי טוב"[טז]. אם ריבוי הטובה הגלויה יגרום להתרחקות מדרך ה' — שוב איננו טוב. לכן, בעת הצורך, ה' מצמצם את הטוב באמצעות הגבורות (**פר** דינים) של האותיות הסופיות **מנצפך** (לשון צפיה), השמות 'סוף' לזרימת הטוב הבלתי־מוגבלת[יז]. העצירה הזו של הטוב־הצדיק היא בסוד "שבע יפול צדיק וקם"[יח], כאשר תכליתה להעלות את האדם לטוב גבוה יותר, למדרגת בעל־תשובה שלמעלה ממדרגת הצדיק[יט]:

ומי שיבין זה, שמה שנתמעט אצלו הטוב הוא בשביל שישוב אל ה', שזהו ענין למודי ה' (ישעיה נד, יג), **אז כשמבין ושב לשמו ית' מבטל תיכף הדינים ששורין עליו, כי לא באו רק להשיבו אל האמת. וזהו מנצפ"ך צופים אמרו** (מגילה ב:), **מי שהוא צופה ומסתכל תיכף ושב אל האמת, אז הדינים בטלים ממנו ונפתחו הרחמים והדינים נמתקים ומתאחדים למעלה, וזהו אמרו, מלשון חיבור כמו אימרא. וזהו עיקר, שידע האדם שהכל הוא בהשגחה פרטיות ומלמדהו מוסר, כמו שדקדקו רז"ל** (ערכין טז:) **עד היכן יסורים אפילו הכניס ידו ליטול פרוטה וכו', להודיע עד היכן השגחה כוללת, והכל ללמד מוסר בהשגחה, וידע שכל שבעולם הוא גלוי אלהותו ית'.**

> ברגע שאדם מרגיש שמיעוט החיות והטוב הגלויים הם לטובתו, כדי שישוב אל הטוב האמתי משקר ההתרחקות מה' אליו נפל, הוא יכול לקיים "לאלתר לתשובה – לאלתר לגאולה"

ברגע שאדם מרגיש שמיעוט החיות והטוב הגלויים הם לטובתו, כדי שישוב אל הטוב האמתי משקר ההתרחקות מה' אליו נפל, הוא יכול לקיים "לאלתר לתשובה — לאלתר לגאולה". ה"צופים" בתכלית הכוונה של ההשגחה הפרטית — גם של צער הכי קטן — ממתיקים את דיני

יב ראה גם תניא שער היחוד והאמונה פ"ב.
יג ראה חיי הנפש (ר"א אבולעפיא) ד"ה "וע"כ רוץ ושוב".
יד ספר יצירה פ"ב מ"ד.
טו ע"פ בראשית רבה ח, ג"ז.
טז ישעיה ג, י.
יז ראה ע"ח שכ"ה דרוש ב.
יח משלי כד, טו.
יט ברכות לד, ב (כדעת רבי אבהו).

מנצפך והופכים אותם לחסד וחיבור.

נמצא האיך שיהיה הכל ישר, כי הכל הוא חיות אלהות, כמ"ש (קהלת ז, כט) **אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, והבן.**

בהסתכלות הזו, גם כשאדם לא חש את טוב ה' הגלוי (ולא זוכה להכיר ש"גם זו לטובה"[כג] והכל הוא טוב אלקי נעלם[כא]) הוא יודע ש"הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא"[כב]. **ישר** בגימטריא **ל** פעמים **טוב** ("**כי** [פעמים] **טוב**") — **השגחה פרטית** (ב"פ **ישר**, ממוצע כל מלה) מגלה שה' ישר בכל, וכאשר צופים־חוזים בכך, "ישר יחזו פנימו"[כג], אפשר לחזור ולראות את הטוב.

תיקון הברית — שלמות שני חצאי הגוף

והנה כתיב (משלי ג, ח) **רפאות** תהי לשריך. הענין **כי שאל המין מפלגא ולעילא וכו', והשיב לו וכו'** (סנהדרין לט.).

פגם הברית מפריד בין החצי העליון והחצי התחתון, בחינה של עבודה זרה, ומכאן מובנת חומרתו

העבודה זרה הפרסית (זורואיסטריות) מאמינה בשניות — פיצול בין הטוב לרע — והאמגושי (המכשף הפרסי) טוען באזני אמימר ש"חציו ומעלה" של הגוף (בו האברים היפים והנקיים[כד]) שייך לטוב ו"חציו ומטה" (בו האברים ה'מלוכלכים', שתפקידם להפריש את הפסולת) שייך לרע[כה]. האמונה באחדות ה' שוללת את החלוקה הזו, כפי שסתר אמימר את דברי המין־האמגושי, שאם היתה כזו חלוקה לא היה בעליו־אלקיו של החלק התחתון מניח שיעברו בארצו המים הזורמים מהחלק העליון (ונפלטים כפסולת). הטבור אכן מחלק את האדם ב'חתך זהב' לשני חצאים, כאמור במשה "מחציו ולמעלה אלהים ומחציו ומטה איש"[כו], אך הכל הוא מציאות אחת של "צלם אלהים"[כז], "איש האלהים"[כח] אחד.

ונמצא באמת צריך האדם לראות שלא יהא ח"ו חלוק מפלגא ולתתא, פי' שלא יהא פוגם בברית. כי כתיב (במדבר יט, יד) **זאת התורה אדם, כי האדם הוא חלק מהתורה, ובחלק יש הכל, וכל אדם הישראלי הוא תורה שלימה. וכתיב** (תהלים יט, ח) **תורת ה' תמימה, כן צריך האדם להיות תמים, בכל השני חצאים. ולכן נקרא התורה ברית, כי הכל תלוי בשמירת הברית. וזהו רפאות תהיה לשריך, שאפילו מהטבור ולמטה מרפא שיהיה שלם.**

אבר הברית נמצא בחצי התחתון של הגוף (ובו גופא יש את ה'שניות' של שני החצאים — דרכו יוצא השתן המלוכלך, המים שעוברים מלמעלה למטה, כנ"ל, אך גם זרע הקדש). פגם הברית מפריד בין החצי העליון והחצי התחתון, בחינה של עבודה זרה, ומכאן מובנת חומרתו. הברית היא התורה (**תורה** ע"ה עולה **ברית**), שתמימה בשני חלקיה — הנגלה והנסתר. לכל איש ישראל יש חלק־אות בתורה, "**יש ששים ריבוא אותיות לתורה**"[כט] — ומכיון ש"התופס בחלק מן העצם תופס בכולו"[ל] הרי הוא קשור לשלמות התורה כולה — ועל ידי לימוד התורה התמימה משלים האדם את עצמו (לפי הפירוש כאן לימוד הפנימיות מתקן את ה"חציו ומעלה", לימוד הנגלה את ה"חציו ומטה", והחיבור שלהם כאחד יוצר שלמות באדם). כך מבאר הרבי הרש"ב[לא] שפגם הברית מעלים את 'השלמות העצמית' — את התמימות שעושה את האדם מחובר ושלם בתוכו, את ניצוץ משה

כ תענית כא, א. סנהדרין כח, ב.
כא כמבואר באריכות בתניא אגה"ק יא.
כב דברים לב, ד.
כג תהלים יא, ז.
כד וראה ר"ח כאן.
כה כך לפי גרסת ופירוש ר"ת שם ד"ה "דהורמיז".
כו דברים רבה יא, ד.
כז בראשית א, כז; ט, ו.
כח דברים לג, א (ובכ"מ).
כט מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן קפו.
ל הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז.
לא תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג.

רבינו "איש האלהים" שיש בכל אחד[לב] — והדרך לגלותה מחדש הוא העמקה בתורת החסידות, התורה התמימה המחברת את כל חלקי התורה[לג].

בחסידות קוצק – 'תמצית' חסידות פולין – דרשו שדברי התורה ינבעו מהטבור (ה'פופיק')

תיקון הטבור

הטבור הוא נקודת המעבר בין שני חצאי הגוף. בפשט, רפואת הטבור מתקשרת כאן לתיקון הברית בהיותו תחת הטבור[לד]. בעומק, רפואת הטבור היא הפיכתו מממוצע־מפריד לממוצע־מחבר — "מחצתי [לשון מחיצה מפרידה] ואני ארפא [אהפוך אותה למחברת]"[לה] — נקודת 'אין' המחברת בין 'יש' ל'יש' (כאשר הטבור מגלה את ה"אַיִן מזל לישראל"[לו], המוזכר בסיום התורה). החיבור הוא מכח רפואת התורה (עם התשובה, "תכלית חכמה [של התורה] תשובה ומעשים טובים"[לז], שהרי "גדולה תורה שמביאה רפואה לעולם"[לח]) — **טבור** בגימטריא **הוראה** ("תורה לשון הוראה"[לט]), היוצאת מהסנהדרין עליהם נאמר[מ] "שררך [טבורך] אגן הסהר"[מא].

תפקידו העיקרי של הטבור הוא בזמן העיבור, בו הוא משמש כ'פה' דרכו מקבל העובר את כל חיותו. בזמן הלידה "נפתח הסתום [הפה] ונסתם הפתוח [הטבור]"[מב] ונראה ששוב אין תפקיד לטבור. אבל, כנושא התורה הזו, "'אם שמוע' בישן 'תשמע' בחדש" — דווקא בזכות רושם השמיעה הישנה, דרך הטבור, אפשר לשמוע בחדש (תורה הנשמעת באזנים והיוצאת מהפה כהוראה לישראל).

בחסידות קוצק — 'תמצית' חסידות פולין — דרשו שדברי התורה ינבעו מהטבור (ה'פופיק'), באופן של "אמת מארץ תצמח"[מג] (זו חסידות חג"ת, שמחברת את רושם החב"ד הנלמד עם רושם הנה"י מהעיבור, ודוק). גם בחסידות חב"ד, לצד ההעמקה העיקרית בחסידות, נדרשת אותה כנות ואמתיות. הטבור נותן את הכח לדבר 'דוגרי', ודווקא בדבור הזה מתגלה ה"אין" שמחבר את המעלה עם המטה ופועל את תיקון הברית.

מעלת השמיעה על הראיה

והנה קלקול הברית **בא מפני שעין רואה ולב חומד. לכן לתקן זה צריך להגביר חוש השמיעה, כי חוש השמיעה עלוי ביותר מעלה מחוש הראיה. והנה הסומא מפני שבטל כח הראייה נתגבר חוש השמיעה אצלו כנראה בחוש, מפני שנאסף הראייה ושבה לחוש השמיעה. ולכן צריך האדם להחזיר חוש הראייה ולאסוף לפנים ולהכניס בחוש השמיעה, ויגביר חוש השמיעה, ואז לא יראה ולא יחמוד.**

פגם הברית מתחיל מראית העינים — "העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין"[מד]. לכן, תיקון הברית הוא הגברת חוש השמיעה על חוש הראיה[מה] (ה"שמע" שבתחלת קריאת שמע מתקן את ה"אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"[מו] שבסופה), עד שחוש הראיה 'נאסף' לתוך חוש השמיעה ("שמע" גם לשון אסיפה[מז]) ומגביר אותו. כך דווקא רב ששת — סגי נהור ("מאור עינים"...) — **זיהה את ה"קול דממה דקה"**[מח]

לב ראה תניא פמ"ב.
לג ראה באריכות קונטרס "ענייניה של תורת החסידות".
לד ראה נדה יג, ב. שבת קיח, ב (כמצוטט בכ"ד שלא הכניס ידו תחת טבורו).
לה דברים לב, לט. וראה קהלת רבה א, ז (ובכ"ד בספה"ק).
לו בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א.
לז ברכות יז, א.
לח יומא פו, א (עפ"י הגהות הב"ח).
לט זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה'.
מ סוטה מה, א; שה"ש רבה ז, ו.
מא שה"ש ז, ג.
מב נדה ל, ב.
מג תהלים פה, יב.
מד טור או"ח סימן א (ע"פ רש"י על במדבר טו, לט).
מה והאריך בכך הרב הנזיר בספרו "קול הנבואה".
מו במדבר טו, לט.
מז ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב עמ' תרעז; אוה"ת עקב עמ' תעט. ועוד.
מח מלכים־א יט, יב.

אחרי ההתכללות בשמיעה של הראיה השלילית, הנתפסת בפיתויי עלמא דשקרא, עתידה להגיע רפואה לעולם – כל הסומין יתרפאו ונזכה לראיה קדושה של האלקות, "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"

ש"תמן אתי מלכא"[מט].

אכן, אחרי ההתכללות בשמיעה של הראיה השלילית, הנתפסת בפיתויי עלמא דשקרא, עתידה להגיע רפואה לעולם – כל הסומין יתרפאו ונזכה לראיה קדושה של האלקות, "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"[נ]. כך, מתוך עבודת ההתבוננות החב"דית – שעיקרה שמיעה פנימית, 'דערהער' – מגיעים "לאסתכלא ביקרא דמלכא"[נא], לראיה חושית של נוכחות ה'[נב].

חמש מדרגות בפסוק

בסיום הדרוש חוזרים לפסוק שפותח אותו ומבארים את כל חמשת חלקיו לפי ההקדמות בדרוש עד כה:

וזהו אם שמוע בישן תשמע בחדש, על ידי הרשימו שנעשה כלי לקבל.

והישר בעיניו תעשה, שבאמת אין מזל לישראל (שבת קנו, א) [שהם] למעלה מהטבע, והוא דרוש ארוך נתבאר במ"א. שזה נקרא ישר בעיניו.

גם במצבים בהם האדם לא רואה את הטוב הגלוי בעיני בשר, ברגעי הצמצום של טוב ה', עליו לדעת שמה שמתחולל עמו הוא ישר (כנ"ל) – "ישר בעיניו" של ה' (גם אם לא בעיני האדם) – ולשמוע את רצון ה' ממנו בהשגחה פרטית. כך, דווקא דרך החסרונות בטוב הגלוי, הוא מתקשר ל"אין מזל לישראל"[נג] (מקור הטוב האמתי) וממתיק את הדינים.

והאזנת למצותיו, שתכנים לבחינת חוש השמיעה להגבירה על הראייה ולהשיב חוש השמיעה לאזנים כאמור, אזי יהיה חיבור ודביקות.

אחרי האמונה בהשגחה הפרטית ("הישר בעיניו תעשה") צריכים להכניס את הכל לכלים של האזנה־הבנה שגורמת לחבור פנימי לה' ("מצותיו" לשון צוותא וחבור).

ושמרת כל חוקיו, הוא ענין הברית הנקרא חק.

האיזון־התיקון של "והאזנת" – כשהראיה נכללת בשמיעה – מאפשר לתקן את הברית שנקראת חק[נד] (חק הוא המצוות שלמעלה מטעם, כברית שהיא התקשרות שלמעלה מטעם ודעת).

ואז כל המחלה וגו' כי אני ה' רופאך, כענין רפאות תהי לשרך אפילו מפלגא ולמטה, והבן.

תיקון הברית הוא רפואת הטבור – תיקון המחיצה בין העליונים והתחתונים, וגילוי אחדות ה' בתוך האדם.

חמש המדרגות מקבילות להתפשטות **ה** החסדים ו־**ה** הגבורות מהחסד ועד ההוד: השמיעה בחדש מכח השמיעה בישן, שעושה את האדם "כלי מלא", היא כנגד החסד (השפעה חדשה); ראית היושר האלקי גם במצבים של עיכוב החסד היא תיקון הגבורה; ההאזנה למצוות ה' היא כנגד התפארת – "תפארת גופא"[נה], "גופא דמלכא" הכולל את כל המצוות[נו] – בו מסתיים יסוד אמא (כח ההאזנה־השמיעה); שמירת־תיקון החק כנגד הנצח, כנודע ש־**חק** הוא פרצוף הנצח דאלב"ם[נז]; הרפואה (הבאה על ידי התשובה, כנ"ל) היא תיקון ההוד, בסוד "בורא רפואות" בהוד[נח], תן לחכם ויחכם עוד.

מט ראה ברכות נח, א.
נ ישעיה נב, ח.
נא זהר ח"א קצט, א.
נב ראה תניא פ"נ.
נג וראה באריכות במאור עינים ליקוטים ד"ה כשרצה אברהם.
נד ראה תנחומא חיי שרה ג ושבת קלז, ב.
נה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
נו תקו"ז תקון ל (עד, א).
נז עמק המלך ש"א פרקים ו־ז.
נח ברכת "יוצר אור".

שיעור

התבוננות בעזות בתנ"ך ובחז"ל

עזות דקדושה בשירת הים

קיצור מהלך השיעור

'ציוץ' טרי, ארוך ומסועף, הנסוב כולו על מושגי **העז והעזות** – פותח בהתבוננות ב**הופעותיהם השונות בשירת הים** שבפרשתנו, ומשם מתרחב לריבוי הופעות והיבטים של עז ועזות **בתנ"ך ובחז"ל, בפשט וברמז**, תוך העמקה מופלאה במשמעויותיהם לאור **הקבלה והחסידות**. מוזמנים לצלול פנימה.

עזות משיח ותחית המתים

"אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַהוי"[א].

לפי הכלל[ב] שהאות **א** היא הפנימיות־הנשמה של האות **ע** (כך במבטא, וכך במספר, בסוד **ע** סנהדרין עם המופלא־האלף שמעליהם[ג]) הרי ש"**אז**" הוא נשמת **עז**.

"אז" רומז לכנורו של משיח, **כנור** ("**נר הוי**"[ד]) של שמונה (**אז**) נימין[ה]. והנה, **ח** המלים שאחרי "אז" – "**ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת להוי**" – עולות 2864, **ח** פעמים (ממוצע) **משיח**!

"אז ישיר" רומז לתחית המתים, כנודע[ו]. בשירת חנה כתוב בפירוש "הוי' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל וגו'"[ז] והיא מסיימת "וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ"[ח].

"ישראל עזין שבאומות"[ט], ופירשו[י] שישראל עזין בנכונותם למסור את נפשם על קדושת שמו יתברך, ושהוא סוד **עצם** הלוז שלהם שממנה קמים לתחית עולמים[יא].

רשימת הרב (ציוץ). ט' שבט תשפ"ו.

א שמות טו, א.

ב ראה בראשית רבה כ, יב ובשיעורים מא' אייר תשע"ג.

ג הוריות ד, ב. וראה אותיות לשון הקדש סוף אות ע.

ד משלי כ, כז.

ה ערכין יג, ב.

ו סנהדרין צא, ב.

ז שמואל־א ב, ו.

ח שם פסוק י.

ט ביצה כה, ב.

י אמרי אמת שופטים תרס"ו; פני מנחם תצוה תשנ"ד. ובכ"מ.

יא בראשית רבה כח, יג.

עזות השירה

ישנן עשר שירות בתנ"ך[יב], כנגד עשר ספירות בלימה[יג]. שירת הים היא שירת החכמה, עליה נאמר "הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם"[יד] (שירת חנה היא שירת התפארת — "עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ"[טו]).

לאחר פתיחת השירה ב"אשירה להוי' כי גאה גאה גו'" היא ממשיכה: "עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה"[טז] — פותחים בעז. **עזי־זמרת־יה** (וכן **עזי־זמרת־ישועה**) ר"ת **עזי**!

והנה, הגאולה היא "ברוב שירה וזמרה"[יז] (בארבעת לשונות הגאולה, "וגאלתי"[יח] רומז לקריעת ים סוף ושירת הים, כנודע[יט]). כאן ה"**זמרה**" היא סוד ה־**ז** של **עז**.

שבחי דוד מלך ישראל חי וקים[כ] (שמלכא משיחא "דוד שמו"[כא]) מתחילים ב"יְדֵעַ נַגֵּן"[כב] (ומסיימים ב"וַהוי' עִמּוֹ" — "נעוץ סופן בתחלתן"[כג], מה"יִדע נגן" הוא זוכה "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא"[כד], וד"ל). דוד הוא "נְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל"[כה] ועליו נאמר "וַיִּתֵּן **עֹז** לְמַלְכּוֹ וַיָּרֶם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ". וכן פרק כא בתהלים פותח "לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד. הוי' בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ"[כו] (**ישמח** אותיות **משיח**[כז], בו עוסק הפסוק[כח]) ומסיים "רוּמָה הוי' בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְּבוּרָתֶךָ"[כט].

יב תרגום לשה"ש א, א.
יג אדמה שמים ותהום "הקדמה לפרק שירה" הערה מט.
יד קהלת ז, יט.
טו תהלים צו, ו.
טז שמות טו, ב.
יז המלים האחרונות ששמעו מהרבי לפני ז"ך אד"ר תשנ"ב.
יח שמות ו, ו.
יט ספורנו עה"פ.
כ ר"ה כה, א.
כא ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד; זהר ח"א פב, ב.
כב שמואל־א טז, יח.
כג ספר יצירה פ"א מ"ז.
כד ע"פ סוטה כא, א; ב"ק צב, א.
כה שמואל־ב כג, א.
כו תהלים כא, א־ב.
כז של"ה הקדוש ברבוי מקומות.
כח ראה תרגום, רש"י ומצודות.
כט תהלים כא, יד.

"עם זו"

והנה, "ישראל **עזין** שבאומות" רמוז בר"ת "**עם זו**", ביטוי המופיע פעמיים ("עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים [עזים] יָקוּם דָּבָר"[ל]) בשירת הים — "נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ"[לא] ו"עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ"[לב] — ועוד פעם אחת בתנ"ך, "עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ"[לג].

שלש הפעמים הן כנגד חב"ד: "עם זו גאלת" בבינה (בלשונות הגאולה "וגאלתי" כנגד הבינה[לד]), "הָפַךְ יָם [עלמא דאתכסיא, בינה] לְיַבָּשָׁה [עלמא דאתגליא, מלכות]"[לה]; "עם זו קנית" בדעת ("דעת קנית כו'"[לו], דעת מקנה ודעת קונה[לז]). "עם זו יצרתי לי", סוד "יוֹצֵר אוֹר"[לח], "אוֹר יִשְׂרָאֵל"[לט], בחכמה, ראשית גילוי אור[מ] (בראשית־בחוכמא[מא], בשביל "תּוֹרָה אוֹר"[מב] ו"אור ישראל"). ב"עם זו **יצרתי לי** תהלתי **יספרו**" — **ה** יודין (אות החכמה, ה־**י** של שם הוי' ב"ה), **י** פעמים **ה**, "כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל **יָהּ**"[מג], "**יה**ל אור"[מד] החכמה (**יה** הוא שם החכמה[מה]).

עז רבתי

"**עם זו**" במשולש פרטי עולה 3354, ג"פ 1118, "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**"[מו].

"שמע" לשון אסיפה, כמו "וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת

ל דברים יט, טו.
לא שמות טו, יג.
לב שם פסוק טז.
לג ישעיה מג, כא.
לד סוד הוי' ליראיו שט"ז.
לה תהלים סו, ו.
לו קהלת רבה ז, לב (ובכ"מ). ראה נדרים מא, א.
לז ראה קידושין ט, ב (וברשב"א שם). הנפש פ"ד הערה לד.
לח ישעיה מה, ז.
לט שם י, יז.
מ ראה ע"ח שמ"ב פ"א.
מא תרגום ירושלמי בראשית א, א.
מב משלי ו, כג.
מג תהלים קנ, ו.
מד ע"פ איוב לא, כו ("אור כי יהל").
מה זהר ח"ג יא, א, מפרשים ספר יצירה פ"א מ"א.
מו דברים ו, ד.

הָעָם"[מז] (ות"י "וכנש", כמו "הָעֵז אֶת מִקְנָךְ"[מח] ות"א "כנוש"). ב"שמע" **ע** רבתי, ומתבקש לצרף אליה את ה־**ז** רבתי שבתנ"ך, להיות "**עז**" רבתי (שהוא־הוא **עד** רבתי של שמע, וכידוע ש־**ד** ו־**ז** מתחלפות) — "וְהָעַזִּים [כמו עזים] עָשׂוּ נִבְחַז"[מט] (ב־**ז** רבתי). העוים עבדו לכלב, שנקרא "נבחז" על שם שנובח בעזות ומראה ("חז" לשון חזיון־ראיה) שיניו בעזות[נ]. ואיתא בגמרא שכשם שישראל עזין שבאומות כך כלבים עזין שבחיות (כמ"ש "וַהֲכִפְלָבִים עַזֵּי נָפֶשׁ"[נא], יש גם כלב עז דקדושה — כלב בן יפנה[נב], ודוק).

בזכות "לֹא יֶחֱרַץ[נג] כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ"[נד] (בטול טבע העזות של הכלבים כדי לעשות את רצון ה', ואף 'מסירת' העזות שלהם ל"ישראל עזין שבאומות" כדי לצאת ממצרים בעזות וביד רמה) זכו הכלבים לחתום את פרק שירה[נה] (היוצא משירת הים, הפותחת בשירת השור, "אשירה להוי' כי גאה גאה") בשירת "בֹּאוּ נְשָׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נְבָרְכָה לִפְנֵי יְהוָה עֹשֵׂנוּ"[נו], הפסוק שאמר אדם הראשון לפני החטא לכל מעשה בראשית[נז] — היינו עזות האדם לכנס (העז־כנוש) את כל הנבראים יחד סביב עבודת ה', וד"ל.

עיון וזכרון

עז ר"ת **ע**יון־**ז**כרון: בשבת שירה יש לעיין באופן מיוחד בשירה ולזכור את הנס של קריעת ים סוף (משל עיקרי בדא"ח לסוד התהוות כל העולמות יש מאין בכל רגע תמיד[נח]).

ועיין בבונה ירושלים[נט] שגם עיון וגם זכרון בסוד "רֵאשִׁית חָכְמָה"[ס], אלא שע"י עיון ממשיכים אור חדש וחיות מחודשת מלמעלה למטה, ועל ידי כח הזכרון, שהוא כח הקיום (קיום החיות, להיות "חי וקים" לנצח) מעלים את האור שנתפס במח מלמטה למעלה ועד שמגיע לשרשו במעין החכמה שמשם נובע אור חדש כו'[סא].

העיון הוא בסוד "הבן בחכמה"[סב], "שומעים את הנראה"[סג], יחוד או"א עילאין (על ידי "אור המאיר לעצמו", בעיון והעמקה בתוך עמו), והזכרון הוא בסוד "חכם בבינה", "רואים את הנשמע" ("וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת"[סד] במתן תורה), יחוד ישסו"ת[סה] (על ידי "אור המאיר לזולתו" — המשכת מוחין לזו"נ — בסוד הזכרון שעניינו להאיר־להזכיר הלאה, כנ"ל, על דרך "'זכור'[סו] בפה"[סז])[סח].

כל זה הוא בסוד "החכמה **תעז** לחכם" על ידי **ע**יון־**ז**כרון, ובפרט בנוגע לשירת הים (סוד "הוי' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן"[סט] בעיון־זכרון, וד"ל). והנה, **עיון־זכרון** עולה "**מקור חכמה**"[ע]!

מז שמואל־א טו, ד.
מח שמות ט, יט. "**העז את מקנך**" עולה **ט** פעמים (ממוצע כל אות) **עז**!
מט מלכים־ב יז, לא.
נ רד"ק שם.
נא ישעיה נו, יא.
נב ראה רוחו של משיח מאמר "חטא המרגלים ותשובתו" הערה סד.
נג "**יחרץ**" (המופיע רק כאן בתנ"ך) עולה ד"פ (ממוצע כל אות) **עז**! ואם מחשבים את ה־**ץ** כ־900 הוא עולה 1118, "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**", סוד **ע** רבתי דק"ש עם **ז** רבתי דנבחז הנ"ל, וד"ל.
נד שמות יא, ז.
נה יל"ש עה"ת רמז קפז.
נו תהלים צה, ו.
נז זהר ח"א רכא, ב; ח"ג קז, ב; תקו"ז נו (צ, ב).
נח ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ב ואגה"ק כה.
נט בונה ירושלים אות א.
ס תהלים קיא, י.
סא תניא אגה"ק טו.
סב ספר יצירה פ"א מ"ד.
סג רש"י על שמות כ, טו ע"פ המכילתא.
סד שמות כ, טו.
סה פירוש הגר"א לספר יצירה פ"א מ"ד. ראה אמרי בינה שער הק"ש פרקים נט־ס; תו"ח נח נז, ד; בשלח קפ, ב. ובכ"מ.
סו דברים כה, יז.
סז מגלה יח, א.
סח **עצמו־זולתו** ר"ת **עז** (כאשר ה־**א** של **אור** היינו נשמת ה־**ע** של **עז**, כנ"ל). במלה **עצמו** אותיות **עם** ובמלה **זולתו** אותיות **זו**, סוד "עם זו" (של שירת הים) המוזכר בפנים, שייך לעיין בו ולהזכירו ברבים (בכינוס, "העז").
סט שמות יד, יד.
ע סוד "נַחַל נֹבְעִי מָקוֹר חָכְמָה" (משלי יח, ד), והוא "מקור מים חיים", דקאי על ה' – "אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים וגו'", "כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת הוי'". "**עזבו**" היינו **עז בו** – את

עזות החצוצרות

רמז מובהק לקשר בין הקהלת העדה ו"עזי וזמרת יה" (של שירת הים) יש בפרשת החצוצרות, בהן מקהיל משה (מקור העז של עם ישראל) את העדה[עא].

והנה, בתנ"ך החצוצרה נקראת "כלי עז"[עב]! כולה אומרת "**עז** וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם"[עג] (ל"**עם זו**"), להקהל ולצאת למלחמה ולנצח (גם במשמעות של ניצוח על תזמורת החצוצרות).

"**אז ישיר**" עולה 528 (**לב** במשולש) — **כלי עז** (137, **קבלה** כו') ועוד **כלי עז** במילוי (391, **ישועה** — "עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה").

סגולה לחיזוק העז

ומהי הסגולה לחיזוק העז בנפש? שתית יין ענבים (בבינה־שמחה[עד], יין המשמח[עה]) ומשיחת שמן זית (בחכמה[עו], "שֶׁמֶן מִשְׁחַת קׇדֶשׁ"[עז], וכן בסוד "מֵאָשֵׁר שְׁמֻנָּה לַחְמוֹ"[עח], וד"ל). והיינו סוד שני היחודים הנ"ל של "שומעים את הנראה", עיון, יחוד או"א עילאין, ו"רואים את הנשמע", זכרון, יחוד ישסו"ת. והרמז: **ענב־זית** ר"ת **עז**. **ענב־זית** עולה 539, **ז** פעמים **עז**! **ענב־זית** בהכאה פרטית עולה 1790, **משיח** פו"א.

עז – בנין כתר דז"א מתפארת דאמא

והנה, **עז** הוא פרצוף התפארת של אתב"ש[עט] ("עז ותפארת במקדשו", כנ"ל). כשם שהאות **ז** היא האות השביעית־החביבה[פ] מתחלת האלף־בית, כך האות **ע** היא האות השביעית־החביבה מסוף האלף־בית — **ז** באור ישר ו־**ע** באור חוזר, וד"ל.

ובפרט, היות שחילוף אתב"ש בכלל הוא בבינה, כנודע[פא], וכן **עז** הוא פרצוף האחור של התפארת (**זע**, לפי סדר האותיות, הוא פרצוף הפנים), נמצא שעז הוא בסוד מה שמפרצוף התפארת דאמא נעשה הכתר דז"א[פב], מלכא, קודשא בריך הוא, וד"ל. היינו מקור העזות דקדושה של "ישראל עזין שבאומות" (כאשר הבושה דקדושה, מ־**ג** סימני היחוס של נשמות ישראל[פג], היא בחכמה דז"א, ירא בשת[פד], וד"ל).

עזות דקליפה ועזות דקדושה – פגם הברית ותיקון הברית

והנה, לשתי האותיות **ע** ו־**ז** אותו מילוי, **עין זין**, באותו ניקוד, פתח־חיריק, דהיינו המשכה מחכמה לנצח[פה], ודוק.

האות עין היינו סוד העינים, כפשוטו. האות זין היא אות האזנים (סוד האיזון, מאזנים, מתקלא, עולם התיקון "דאשגחן אפין באפין"[פו], דהיינו יחוד "פָּנִים בְּפָנִים"[פז], "עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ"[פח], וכנודע שבלשון חז"ל איזון מכונה "עיון"[פט], וכנ"ל בסוד עיון־זכרון, "יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר"[צ], וד"ל), וגם לשון כלי זין, "חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית"[צא], אות ברית קדש (כמפורש במדרשי חז"ל[צב]).

לפי זה, עזות דקליפה היא פגם הברית (**ערי**ות־**זנ**ות, משרש **עבודה זרה**, "וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם [מינות, עבודה זרה] וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם

זה עזבו, את עז ה' שבהם, וד"ל.

עא במדבר י, ב־י.

עב דברי־הימים־ב ל, כא.

עג תהלים סח, לו.

עד ראה קהלת יעקב ערך 'שמחה' אות ב. ובכ"מ.

עה ראה פרדס רמונים ש"ח פי"ב. ובכ"מ.

עו ראה זהר ח"ג ז, ב ובמק"מ שם; זהר שם פח, ב ובהגהות מהרח"ו שם.

עז שמות ל, כה; ל, לא.

עח בראשית מט, כ.

עט ע"ד המבואר בעמק המלך ש"א פרקים ו־ז לגבי פרצוף אלב"ם.

פ ראה ויקרא רבה כט, ט.

פא ראה שבעים פני חן פן מג. ובכ"מ.

פב ראה פע"ח שער השבת פ"ח. ובכ"מ.

פג יבמות עט, א.

פד תקו"ז תקון כח.

פה ראה תקו"ז ע (קכט, א־ב).

פו זהר ח"ב קעו, ב (ספד"צ פ"א).

פז דברים ה, ד.

פח ישעיה נב, ח.

פט ראה ב"ב פט, א. וראה שיעור ט' אייר תשפ"א פ"ד.

צ בראשית יז, יב.

צא ויקרא כו, כה.

צב ראה ילקוט שמעוני דברים כג רמז תתקלד.

[זנות] אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם"[צג]) ואילו עזות דקדושה היא תיקון הברית (בשניהם יש **עז** מצח **ועז** פנים, היינו **מזל** עליון, במצח, **ומזל** תחתון, **בפנים־עינים** — התלבשות יסוד עתיק במצחא דאריך ו" בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי"[צד], וד"ל). מעזות דקליפה נולד ממזר, שהוא עז פנים ועז מצח, ובכל זאת בהעמקתו בתורה (**עיון־זכרון**) הוא הופך את העזות לקדושה, שעל כן "ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ"[צה] (ועד שה**ממזר** נעשה "**פלא יועץ**"[צו], **רופא** נפשות).

במספר קטן, **עין** עולה **זין**, 13, **אחד־אהבה**, וביחד עולים 26, שם **הוי'** ב"ה. "**אחד** ב**אחד** יגשו"[צז], היינו כח האחד — ריכוז והתאחדות — של עז, סוד "אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ **שָׁמָעְתִּי** [אותיות '**שתי עם זו**' — 'עם זו גאלת' ו'עם זו קנית' של שירת הים, כנ"ל] כִּי עֹז לֵאלֹהִים"[צח].

"על זאת"

והנה, לפני שמונה עשרה של שחרית אומרים "וים סוף להם בקעת וזדים טבעת וידידים העברת... על זאת שבחו אהובים... ונתנו ידידים זמרות שירות ותשבחות ברכות והודאות..." — "**על** ז**את**" ר"**ת עז**.

בתנ"ך יש **חי** "על זאת", וביניהן "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא גו'"[צט], פסוק המבואר באריכות בהקדמת ספרנו שכינה ביניהם ("לעת מצא" סוד "מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב"[ק]). "על זאת" במילוי (**עין למד זין אלף תו**) עולה **שלום בית**, סוד "אעשה לו **עזר** כנגדו"[קא]. "**על זאת**" עולה "**עזר** [כנגדו]" ועוד ג"פ **עז** (**עז** פו"א).

ענוה־זימון־זריזות

אחרון אחרון חביב:

תחלת העקדה: "וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי"[קב]. על "הנני" פירש"י: "כך היא ענייתם של חסידים לשון ענוה הוא ולשון זימון". **ענוה־זימון** ר"ת **עז**.

"העז והענוה לחי עולמים"[קג]. **עז־ענוה** עולה 208, **אז** פעמים **הוי'**, **יצחק** ("כִּי אַתָּה אָבִינוּ"[קד] לע"ל[קה]).

זימון לשון זמן. **עז** ר"ת **עת זמן** (ושאר האותיות — **ת מן** — עולות **ע** פעמים **ז**!) — "לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם"[קו] (כל **כח** העתים של קהלת, **יד** ו־**יד**, הן בסוד "אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹז לֵאלֹהִים", וד"ל).

ענוה־זימון במילוי עולה 539, **ז** פעמים **עז** (כנ"ל).

עיקר ביטוי הזימון של אברהם אבינו הוא ב"זריזותיה דאברהם"[קז], ומבואר בתניא[קח] שעיקר נסיון העקדה הוא זריזות אברהם, באהבה רבה, לקיים את דבר ה'.

עז ר"ת **ענוה־זריזות**, 761 (20 בהשראה), "[אשר עשה משה] **לעיני כל ישראל**"[קט], חותם תורתנו הקדושה, "הכל הולך אחר החיתום"[קי] — "הוי' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן הוי' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם"[קיא] (חותם התורה שבעל פה[קיב], ודוק).

צג במדבר טו, לט.
צד איוב לא, א.
צה הוריות יג, א.
צו ישעיה ט, ה.
צז איוב מא, ח.
צח תהלים סב, יב.
צט שם לב, ו.
ק משלי יח, כב.

קא בראשית ב, יח.
קב בראשית כב, א.
קג פיוט "האדרת והאמונה".
קד ישעיה סג, טז.
קה ראה שבת פט, ב.
קו קהלת ג, א.
קז חולין טז, א.
קח תניא אגה"ק כא.
קט דברים לד, יב.
קי ברכות יב, א.
קיא תהלים כט, יא.
קיב עוקצין פ"ג מי"ב.

הסיפור החסידי

רבי יחזקאל מקוזמיר | הדג החסיד

רבי יחזקאל טאוב מקוזמיר נולד בפלונסק שבפולין לרבי צבי הירש טאוב. בצעירותו הסתופף אצל גדולי החסידות בדורו – החוזה מלובלין, המגיד מקוז'ניץ והיהודי הקדוש מפשיסחא – והחוזה העיד עליו כי "יש לו צורת אברהם אבינו". לאחר הסתלקותם היה לחסידו המובהק של רבי שמואל מקארוב, ולאחר פטירתו – של רבי יצחק מוונגרוב ולאחריו רבי שמחה בונם מפשיסחא. לפרנסתו ניהל חנות לצורכי סנדלרות. בשל התנגדות ראשי הקהל לדרכו החסידית נאלץ לעזוב את פלונסק ולנדוד, עד שהחל לכהן כאדמו"ר בשנת תקפ"ז ועבר לקוזמיר. שם נודע כבעל רוח הקודש, ואלפי חסידים התקבצו סביבו. נסתלק בי"ז שבט תרט"ז בן פ"ד שנים, ונטמן בקוזמיר.

אחד מחסידי רבי יחזקאל מקוזמיר, נזקק לישועה ורצה להזכיר עצמו בפני הרבי. אלא שמחמת עניותו הגדולה — לא יכול היה לתת מעות לפדיון נפש עבור ה'קוויטל' כנהוג. הוא דחה את נסיעתו לרבי מעת לעת, עד שיזדמן לידיו מטבע הגון, ואז ייסע אל הרבי.

החסיד היה גר בעיירה קטנה על גדות נהר הוויסלה — העובר בסמיכות לערים רבות, בהן גם קוזמיר. באחד הימים ישב החסיד על שפת הנהר ועסק בדיג, כשלפתע חש משיכה חזקה בקצה החכה. אט אט קירב אליו את החכה, ולשמחתו התברר כי מדובר בדג גדול ושמן במיוחד. לרגע חשב על קבלת הפנים לה יזכה בביתו הדל בשובו עם הדג, אך אז עלה רעיון בלבו.

"הן רבי יחזקאל משתדל עד מאד לכבד את השבת בדגים משובחים. משכך, דג זה בוודאי נשלח אלי מן השמים כדי להביאו בתורת 'פדיון'. סוף סוף הגיעה השעה בה אוכל להתייצב לפניו, ולצרף ל'קוויטל' את פדיון הדג".

הוא הכניס את הדג לתוך שק, קשר את ראשו ורצה להתחיל לילך קוזמירה. אלא הבין פתאום:

"הלא הדרך לקוזמיר ארוכה, ועם דג שמן כזה — על אחת כמה וכמה. עד שאגיע לבית רבי — בודאי ימות הדג ויסריח". חשב החסיד רגעים אחדים, ולפתע הגה רעיון נפלא:

פשט מעליו את האבנט, בו היה חגור כמנהג החסידים, פתח את השק והחל לחגור את הדג באבנטו הארוך, תוך שהוא מהרהר במחשבתו, שאכן ראוי דג שכזה לבוא לפני הרבי חגור באבנט כדרך החסידים... לאחר שכרך את האבנט היטב מסביב לגופו של הדג, זרק אותו אל הנהר כשצדו השני של האבנט אחוז היטב בידו. כך יצא רגלית אל עבר קוזמיר, כשהדג קשור היטב ושוחה לצדו.

תוך כדי הליכה מאומצת החלו להתגנב ללבו מחשבות יוהרה. "מי מלבדי זכה להביא לרבי פדיון שכזה? הלא בוודאי, גם הגבירים שפדיונם רב — לא ימצאו דג נכבד כשלי! והמאמץ הרב שאני משקיע בהבאת הדג — כלום היה חסיד שכל כך טרח בהבאת פדיונו?! מי ידמה לי ומי ישוה ליי".

כיון שהיה יודע ספר, נזכר בגמרא במסכת כתובות, על אותו אדם שהביא לרב ענן דגים קטנים, וביקש שיקבלם ממנו, וכחיזוק לבקשתו זו ציטט המביא את דברי הברייתא: "כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים". "אם

נערך ע"י יהודה הס.

דגים קטנים נחשבים כביכורים", חשב החסיד, "כמה נחשב הדורון השמן אותו אני זוכה להביא!".

עודנו הולך ומחשב, בפתע פתאום חש משיכה עזה בידו. הדג המקפץ נתן תנופה חזקה והצליח להישמט מידיו... כעבור רגע נעלם במצולות הנהר, מושך איתו את האבנט.

החסיד חש כמי שחרב עליו עולמו. עומד היה על שפת הנהר, מביט כלא מאמין בדג הבורח, ותוהה בינו לבין עצמו מה עליו לעשות כעת. בלב נשבר התיישב על הקרקע, בחצי הדרך שבין עירו לקוזמיר, והחל בוכה על תקוותיו שנגוזו.

לאחר בכי ממושך ננער לפתע ממקומו, הצדיק עליו את הדין, וגמר בלבו להמשיך בדרכו אל קוזמיר. גם אם אין פדיון בידו, דבר לא ימנע ממנו למסור את פתקתו בפני הרבי. מעתה, הדרך לקוזמיר היתה קצרה שבעתיים. הוא יכול היה להרשות לעצמו לילך בדרך המלך, ולא נדרש ללכת, כמקודם, דווקא על שפת הנהר המלאה אבנים.

אך במקום השמחה שמלאה את לבו, התמלא יגון ואנחה. הוא ערך חשבון נפש, על מה עשה לו ה' ככה, ומה היה חטאו עד שלא נמצא ראוי להביא לצדיק דג שמן ומשובח? לבסוף העלה בידו: הוא סבר בטעות שהרבי לוקח מידיו את ה'פדיון' שמגיש לו, ולפיכך התמלא בגאווה על שעומד הוא להעניק לו דג משובח. אבל האמת היא, שאין הרבי לוקח, כי אם מידו של הקב"ה, והוא רק הצינור שנבחר להשפיע.

היה זה יום שישי כשבא אל הרבי, והקוויטל בידו. עם הגיעו, החל להתנצל על שלא צירף לקוויטל 'פדיון' כנהוג, וסיפר בקצרה את תולדות הדג האבוד. מה נדהם לשמוע את תשובת הרבי: "מה זו הדאגה שבלבך? 'פדיונך' בא אליי עוד לפני ה'קוויטל'!". הרבי סימן לאחד ממשמשיו. הלה מיהר למטבח הבית, ושב כעבור רגע כשבידיו מגש, עליו היה מונח דג חגור באבנט... שעות אחדות קודם לכן, העלו דייגי קוזמיר ברשתם דג ענק — שגודלו והאבנט החגור עליו הביאו אותם למכור אותו אל הרבי, וכך הגיע הדג ליעדו.

חז"ל מגדירים את מדרגת האהבה הגבוהה ביותר שבקריאת שמע כ"'בכל מאדך' — בכל ממונך". כיצד ייתכן שהממון יקר לאדם יותר מחייו? כיצד ייתכן שוויתור על רכוש פודה את נפש הנותן, ואף נחשב מדרגה גבוהה ממסירות נפש?

אלא שחיי הגוף מבטאים הארה פנימית של הנשמה המלובשת בגוף, אך בממונו של אדם שורה שורש נשמתו עצמו. לכל אדם יש את חלקו בעולם, אותו עליו לגאול, לפדות ולהעלות. לכן נאמר: "מה' מצעדי גבר כוננו" — האדם נודד, טורח ומגיע למקומות רחוקים, לא במקרה, אלא כדי לפגוש את החלק השייך לשורש נשמתו, לקנותו ולתקנו.

אהבת ה' שבוויתור על הממון, על ה"מאד", היא עמוקה אף יותר מאהבת ה' שבמסירות הנפש — שכן היא נוגעת בנפש כפי שהיא בשורשה.

על רקע זה מתבאר הסיפור שלפנינו. החסיד העני מבקש ישועה, אך יודע שאין בידו לתת פדיון ממון כנהוג. כאשר מזדמן לידו דג שמן ונדיר, הוא חש — בצדק — כי אין זה מקרה: הדג הוא חלקו, הזדמנות לפדות את נפשו באמצעות הממון, למסור את שורש חיותו אל הצדיק.

אלא שכאן חודרת קליפה דקה: גאווה. החסיד מתחיל לחוש כי הוא נותן לרבי, כי פדיונו עולה על פדיון האחרים. ברגע זה, מתנתק הממון מאחיזתו. הדג — שהיה אמור להיות כלי לפדיון הנפש — נשמט וברח. שכן פדיון אינו פעולה של בעלות אלא של ויתור, ושורש הנשמה הוא חיבורה אל ה' ולא ישותה העצמית.

דווקא לאחר שהחסיד נשבר, מוותה, ומחליט ללכת אל הרבי גם בלי פדיון — מתברר האמת: הדג כבר הגיע ליעדו. לא מכוח אחיזתו של החסיד, אלא מכוח שורש הנשמה השורה עליו. כאשר מתבטלת תחושת ה"אני נותן", מתגלה שהכול היה נתון מראש בידי שמים.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

יום הולדת שמח?

בקרוב יחול יום הולדתי. יום הולדת הוא תמיד יום קשה עבורי - יום של חשבון נפש, שמאלץ אותי להסתכל אחורה ולהתבונן בעגמומיות על השנה שחלפה, על כל התקוות שלא מומשו. בנוסף, ביום ההולדת שלי השנה – 5 שנים לפני הגיל בו נפטר אחד מהורי – אני נזכר במאמר חז"ל "אם מגיע אדם לפרק אבותיו ידאג חמש שנים לפניהם...". כיצד עלי להתייחס לכך? בנוסף, אודה לברכת הרב לכל בני המשפחה שחלקם חווים כעת קצת קשיים.

מענה:

יש לחיות את ההוה, זמן ה'בינוני', עבודת הבינוני של התניא. לא לחשוב על העבר (חוץ מאשר להעלות זכרונות טובים, נקודות אור המעוררות ומעודדות) ובודאי לא על העתיד ("העבר אין והעתיד עדיין", "הבא ליטהר מסייעין לו" ולהפך "פותחין לו", עם איזה מאחז"ל כמו לדאוג חמש שנים כו'). "היום לעשותם", להתפלל לה' שאזכה לעשות־לתקן את היום הזה, לעשות איזה מעשה טוב היום, ותו לא. הכלל הגדול ביותר בתורה: "תמים תהיה עם הוי' אלהיך", לא לחקור ולהרהר אחר העתידות, לא לדאוג — כולם, כל בני המשפחה, נמצאים בידים הטובות והנאמנות של השי"ת. התפקיד שלך כבעל ואבא הוא רק לחזק את כולם עם חיוך רחב על השפתים תמיד.

ברכה ליום הולדת ולכל המשפחה!

הסתר פנים

אחד מבני המשפחה הקרובים מאד חלה במחלה קשה. הבשורות הקשות נחתו עלינו במהירות, בזו אחר זה – כל פעם שהתחזקנו בתקוה מסוימת קבלנו עדכון שדחה אותה. בנוסף יש תחושה כללית של הסתר פנים בכל מיני התרחשויות משפחתיות לאחרונה. כיצד צריכים להתייחס לזה? מה ה' רוצה מאתנו?

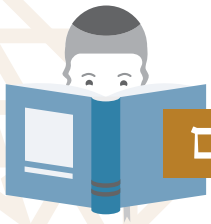
מענה:

אין אתנו יודע עד מה. במצבים כאלה אין לנו שום השגה בדרכי ההשגחה של ה' — עלינו רק לשתוק ולהתבטל מול האין־סוף דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, "דום לה' והתחולל לו". זהו בהחלט נסיון קשה ביותר, גם לחולה וגם לך ולכל בני המשפחה והקרובים. הנסיון הוא לא לאבד ח"ו את האמונה בה' הטוב (שבגלות לא תמיד רואים את הטוב כ"טוב הנראה והנגלה"). אף אחד לא דורש מאתנו להיות בדרגה של נחום איש גם זו, רבו של רבי עקיבא. גם רבי עקיבא עצמו לא היה בדרגתו, ורק אמר "כל מה דעביד כו'", מתוך אמונה, תוך כדי שהוא רואה דברים לא טובים מתרחשים מול עיניו.

עיקר ה'עבודה' בעת צרה כזאת היא בלב דוקא (לא בפה) — לקשר את הלב באמונה לה' אחד ולקיים "קוה אל ה' חזק ויאמץ **לבך** וקוה אל ה'", לחזק ולאמץ את הלב לקוות לה' שיהיה טוב, בטוב הנראה והנגלה, ובמעשה להרבות בצדקה ומעשים טובים ככל האפשה. לשבת ליד החולה שי' ולספר סיפורי צדיקים, סיפורים נוראים ונפלאים, אותות ומופתים של צדיקי אמת, החל מהבעל שם טוב, שבהם עיקר גילוי האלקות בעולם, כמבואר בשער היחוד והאמונה בתניא.

התפלה לה' נקראת "רחמי",

ו

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

לְסַמֵּךְ בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בִּזְכוּת מָה נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם? בִּזְכוּת הָאֱמוּנָה! בְּתוֹךְ כָּל הַסֵּבֶל וְקָשֵׁי הַשִּׁעְבּוּד הֵם לֹא שָׁכְחוּ אֶת ה' וְאֶת הַהַבְטָחָה שֶׁלּוֹ לִגְאֹל אוֹתָם מִשָּׁם. וּבֶאֱמֶת, בָּרֵגַע שֶׁמֹּשֶׁה מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם וּבְפִיו בְּשׂוֹרַת הַגְּאֻלָּה "פָּקֹד יִפְקֹד" הֵם 'נִדְלָקִים' מִיָּד — "וַיַּאֲמֶן הָעָם".

בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ, לְאַחַר שֶׁכְּבָר זָכִינוּ לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, אָנוּ עוֹלִים לְ**בִטָּחוֹן** בּוֹ! מֶה הַהֶבְדֵּל בֵּין אֱמוּנָה לְבִטָּחוֹן?

אִם יָבוֹא חָבֵר וְיֹאמַר לִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּבַּיִת כַּדּוּר חָדָשׁ שֶׁקִּבֵּל בְּמַתָּנָה — אֲנִי יָכוֹל לְהַאֲמִין לוֹ וְיָכוֹל גַּם שֶׁלֹּא. הַבְּחִירָה נְתוּנָה בַּיָּדַיִם שֶׁלִּי. לְעֻמַּת זֹאת, אִם הוּא מַחֲזִיק אֶת אוֹתוֹ הַכַּדּוּר בְּיָדָיו — אֵין לִי כָּל צֹרֶךְ לְהַאֲמִין. מָה יֵּשׁ לְהַאֲמִין? הִנֵּה, אֲנִי רוֹאֶה אוֹתוֹ! מָה אֲנִי לוֹמֵד מִזֶּה? שֶׁאֱמוּנָה שַׁיֶּכֶת רַק בְּמָה שֶׁלֹּא רוֹאִים וְיוֹדְעִים, בְּמָה שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַשֵּׂכֶל שֶׁלִּי. אֶת הַכַּדּוּר עָלָיו הוּא מְסַפֵּר אֲנִי לֹא רוֹאֶה, אֲבָל אֶת הֶחָבֵר אֲנִי מַכִּיר הֵיטֵב, סוֹמֵךְ עַל הַיֹּשֶׁר שֶׁלּוֹ וּמַאֲמִין לִדְבָרָיו.

בִּטָּחוֹן הוּא כְּבָר שָׁלָב יוֹתֵר מִתְקַדֵּם שֶׁל אֱמוּנָה. הוּא נוֹגֵעַ לִפְעֻלָּה מַעֲשִׂית שֶׁאֲנִי מְתַכְנֵן לַעֲשׂוֹת, שֶׁכְּדֵי לְהַצְלִיחַ בָּהּ עָלַי לִסְמֹךְ מַמָּשׁ עַל דְּבָרָיו שֶׁל הֶחָבֵר, הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה. לְדֻגְמָה: אֶצְלֵנוּ בַּכִּתָּה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אבא תרחם עלינו, מקרב איש ולב עמוק כנ"ל. "בקש רחמים כעני בפתח" (תפלת ימים נוראים), ס"ת אותיות **משיח** כנודע.

אנו למדים מחזקיהו מלך ישראל (שראוי היה להיות משיח) ש"אפילו חרב חדה כו'" ואכן הוא פנה אל הקיר, קירות לבו, לבקש רחמים, וה' הוסיף לו חמש עשרה שנים כו'.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, אבינו אב הרחמן, שיעשה נס גלוי (ה' הוא "כל יכול") ו... שי' יתרפא רפואה שלמה מן השמים ותוכלו לבשר בשורות טובות בקרוב! נ.ב. מסתמא בדקו תפילין ומזוזות. כדאי שהכל יהיה הכי מהודר (וכדאי שיהיו בכתב אדה"ז).

עוֹנַת הַ'קְלָפִים' בְּעִצּוּמָהּ וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהַסַּחַר בָּהֶם בֵּין הַיְלָדִים עוֹמֵד בְּשִׂיא הַפְּרִיחָה. קְלָף נָדִיר שָׁוֶה חֲמִשָּׁה קְלָפִים רְגִילִים, וְאִלּוּ מְחִירוֹ שֶׁל קְלָף 'נָדִיר עוֹנָה' עוֹמֵד עַל עֲשָׂרָה. נִנִּיחַ שֶׁדּוּדִי מַצִּיעַ לִי לְהַחְלָפָה קְלָף נָדִיר שֶׁחָסֵר לִי, מֵהַסּוּג הַיָּקָר, בְּשָׁעָה שֶׁבְּיָדַי רַק שִׁבְעָה קְלָפִים. מָה אֶעֱשֶׂה? מֵהֵיכָן אַשִּׂיג עוֹד שְׁלֹשָׁה קְלָפִים? אֶבְדֹּק עִם יוֹסִי, אוּלַי יַסְכִּים לָתֵת לִי שְׁלֹשָׁה. יוֹסִי הוּא חֲבֵרִי הַטּוֹב. הוּא בּוֹדֵק בְּכִיסָיו וְלֹא מוֹצֵא. "זֶה בְּסֵדֶר, יֵשׁ לִי בַּבַּיִת, אָבִיא לְךָ מָחָר". אֲנִי חוֹזֵר אֶל דּוּדִי עִם שִׁבְעַת הַקְּלָפִים שֶׁבְּיָדַי וְעִם הַהַבְטָחָה לְהָבִיא לוֹ מָחָר אֶת הַשְּׁלֹשָׁה שֶׁאֲקַבֵּל מִיוֹסִי. דּוּדִי מַסְכִּים וְהָעִסְקָה מִתְבַּצַּעַת.

מָה הָיָה פֹּה? דּוּדִי מַאֲמִין לִי שֶׁאָבִיא מָחָר, אֲבָל אֲנִי בְּיוֹסִי — בּוֹטֵחַ. אֲנִי לֹא רַק מַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אֲנִי לוֹקֵחַ עַל עַצְמִי הִתְחַיְּבוּת עַל סְמַךְ הַהַבְטָחָה שֶׁלּוֹ. זֶה נִקְרָא שֶׁיֵּשׁ לִי בּוֹ בִּטָּחוֹן.

בְּמַה יוֹם פְּיוּאוֹ

נִסָּיוֹן הַמָּן שֶׁמֵּבִיא עָלֵינוּ ה' יִתְבָּרַךְ נוֹעַד לְהַעֲלוֹת אוֹתָנוּ מִבְּתָּה א, כִּתַּת הָאֱמוּנָה, לְכִתָּה ב, כִּתַּת הַבִּטָּחוֹן. עַם יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא מִמִּצְרַיִם לַדֶּרֶךְ, לְמִדְבָּר שְׁמָמָה, כְּמַעַט לְלֹא צֵיּוּד וּמָזוֹן, וְלִתְקוּפָה לֹא יְדוּעָה. בָּרֶגַע שֶׁמִּסְתַּיֵּם הָאֹכֶל שֶׁהוֹצֵאנוּ אִתָּנוּ מִמִּצְרַיִם מַתְחִילָה בְּעָיָה אֲמִתִּית — מָה אוֹכְלִים? אֹכֶל הוּא לֹא מִצְרָךְ שֶׁאֶפְשָׁר לְוַתֵּר עָלָיו.

וְאָז מוֹרִיד ה' מֵהַשָּׁמַיִם אֶת הַמָּן. הַמָּן יוֹרֵד יוֹם־יוֹם בְּכַמּוּת נִכְבָּדָה בְּהֶחְלֵט, אֲבָל עַם יִשְׂרָאֵל מִתְבַּקֵּשׁ לְמַלֵּא תְּנַאי בַּל יַעֲבֹר — כָּל אָדָם רַשַּׁאי לִלְקֹט מִמֶּנּוּ כַּמּוּת מְדֻיֶּקֶת שֶׁנִּדְרֶשֶׁת לוֹ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, "עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת". אֵין דָּבָר כָּזֶה לֶאֱסֹף וְלֶאֱגֹר בַּמַּחְסָנִים לַהֶמְשֵׁךְ. אַגַּב, מִי שֶׁלֹּא עָמַד בַּפִּתּוּי נָחַל אַכְזָבָה קְטַנָּה — כָּל הַמַּאֲגָר שֶׁצָּבַר הִבְאִישׁ וְהִתְקַלְקֵל.

וּמָה יִהְיֶה מָחָר? מָה נֹאכַל? כָּאן מַתְחִיל הַנִּפָּיוֹן. מִי שֶׁהַיּוֹם נָתַן לְךָ מָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ — יִתֵּן לְךָ גַּם מָחָר. נָכוֹן, אַתָּה מַאֲמִין שֶׁה' טוֹב, אֲבָל... מִי אָמַר שֶׁאֲנִי רָאוּי לְקַבֵּל אֶת הַטּוֹב שֶׁלּוֹ? אוּלַי לֹא מַגִּיעַ לִי נֵס? הֲרֵי אֲנִי לֹא כָּזֶה צַדִּיק... כָּאן בָּא תַּפְקִידָהּ שֶׁל מִדַּת הַבִּטָּחוֹן: ה' טוֹב גַּם בַּנִּרְאֶה וְהַנִּגְלֶה אֵלַי! לֹא רַק שֶׁה' טוֹב לַכֹּל וְשֶׁכָּל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הוּא לְטוֹבָה, כְּפִי שֶׁתָּמִיד הֶאֱמַנְתִּי. מָחָר בַּבֹּקֶר, בְּשָׁעָה שְׁמוֹנֶה בְּדִיּוּק, אֲנִי עוֹמֵד לִרְאוֹת אֶת זֶה בָּעֵינַיִם שֶׁלִּי. אֶתְמוֹל הָיָה נֵס, הַיּוֹם רָאִיתִי נֵס וְגַם מָחָר הוּא שׁוּב יִתְרַחֵשׁ! אֵיךְ אוֹמְרִים? אֲנִי כְּבָר לֹא מַאֲמִין בְּנִסִּים, אֲנִי פָּשׁוּט מִתְחַשֵּׁב בָּהֶם...

אַתֶּם יְבוֹאוּ בַּמֶּשִׁיחַ?

עִקַּר הַבִּטָּחוֹן שֶׁלָּנוּ קָשׁוּר עִם הַגְּאֻלָּה. מִי מֵאִתָּנוּ לֹא מַאֲמִין בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ? כֻּלָּנוּ מַאֲמִינִים, "בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא"! מַאֲמִינִים — כֵּן, אֲבָל הַאִם אָנוּ גַּם בּוֹטְחִים וּבְטוּחִים בְּכָךְ? שִׁמְעוּ סִפּוּר וַעֲנוּ עַל כָּךְ בְּעַצְמְכֶם:

זְכִיתֶם פַּעַם לְגַלּוּי אֵלִיָּהוּ? לוּ הֱיִיתֶם זוֹכִים — מָה הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁהֱיִיתֶם שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי זָכָה לְכָךְ. הוּא פָּגַשׁ אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְהַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁקָּפְצָה לוֹ הִיא: "אֵימָתַי קָאָתֵי מַר?", מָתַי כְּבָר יָבוֹא הַמָּשִׁיחַ. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עָנָה לוֹ: לָמָּה לִשְׁאֹל אוֹתִי? שְׁאַל אֶת הַמָּשִׁיחַ בְּעַצְמוֹ, הוּא יוֹשֵׁב בֵּין הַקַּבְּצָנִים בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר רוֹמִי. אֵלִיָּהוּ גַּם מְצַיֵּד אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְּסִימָן לְזִהוּי — מִבֵּין הַקַּבְּצָנִים חַפֵּשׂ אֶת מִי שֶׁמַּחֲלִיף אֶת תַּחְבּוֹשׁוֹת הַפְּצָעִים שֶׁלְּרַגְלָיו אַחַת אַחֲרֵי הַשְּׁנִיָּה, לֹא בְּבַת אַחַת.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַגִּיעַ לַמָּקוֹם, מְזַהֶה אֶת הַמָּשִׁיחַ וְנִגַּשׁ אֵלָיו. "אֵימָתַי קָאָתֵי מַר?", הוּא חוֹזֵר עַל אוֹתָהּ הַשְּׁאֵלָה, וְהַמָּשִׁיחַ עוֹנֶה לוֹ בְּפַשְׁטוּת: "הַיּוֹם"! רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִתְמַלֵּא שִׂמְחָה עֲצוּמָה — הִנֵּה מָשִׁיחַ בָּא. יוֹרֵד לוֹ הָעֶרֶב וְשׁוּם דָּבָר מִיָּחָד לֹא קוֹרֶה — עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג... רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חוֹזֵר בְּאַכְזָבָה לְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמֵטִיחַ: "הַמָּשִׁיחַ שִׁקֵּר לִי. הִבְטִיחַ שֶׁיָּבוֹא הַיּוֹם וְלֹא בָּא". אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא שׁוֹאֵל: "מָה בְּדִיּוּק שָׁאַלְתָּ? וּמָה בְּדִיּוּק עָנָה לְךָ?". כְּשֶׁחָזַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל פְּרָטֵי הַשִּׂיחָה בֵּינֵיהֶם הִסְבִּיר לוֹ אֵלִיָּהוּ: "כְּשֶׁאָמַר לְךָ הַמָּשִׁיחַ 'הַיּוֹם' הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לַנֶּאֱמָר בַּפָּסוּק 'הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ'...".

הַיּוֹם!

אֵיךְ אַתֶּם מְבִינִים אֶת הֶסְבֵּרוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא? כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הֵבַנְתִּי אֶת הַתְּשׁוּבָה כָּךְ: עַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בַּגָּלוּת בְּגִלַּל חֲטָאָיו. אִם רוֹצִים לָצֵאת מִן הַגָּלוּת עָלֵינוּ לְתַקֵּן אֶת סִבַּת הַגָּלוּת — לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ שֶׁל ה' וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה. בָּרֶגַע שֶׁנָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה — נִגָּאֵל! "הַיּוֹם"! זֶהוּ הַתְּנַאי.

אַתֶּם יוֹדְעִים אֵיךְ מֻסְבָּרֶת בַּחֲסִידוּת הַתְּשׁוּבָה? שִׁימוּ לֵב: בַּפָּסוּק נֶאֱמַר "אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ", אֲבָל לֹא נֶאֱמַר בִּמְפֹרָשׁ בְּקוֹלוֹ שֶׁל מִי. כַּאֲשֶׁר מְצַטֵּט אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַפָּסוּק הוּא מִתְכַּוֵּן לְ"קוֹלוֹ" שֶׁל מִישֶׁהוּ אַחֵר — לְקוֹלוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ עַצְמוֹ. עָלֵינוּ לְהַקְשִׁיב בְּקוֹלוֹ. וּמָה אוֹמֵר הַמָּשִׁיחַ? מָה שָׁמַע מִפִּי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? רַק מִלָּה אַחַת וְיִחִידָה: "הַיּוֹם!".

מָה הַכַּוָּנָה? מָשִׁיחַ עוֹמֵד וּמְצַפֶּה. מִבְּחִינָתוֹ — לָבוֹא הַיּוֹם. אֶלָּא מָה? לָמָּה הוּא מַמְתִּין? הוּא מַמְתִּין לָנוּ. הוּא רוֹצֶה שֶׁנִּקְפֹּץ וְנַעֲלֶה בְּתָּה — מֵאֱמוּנָה לְבִטָּחוֹן! הוּא לֹא מִסְתַּפֵּק בַּהַמְתָּנָה שֶׁלָּנוּ לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, אֶלָּא מְצַפֶּה לִרְאוֹת מִצַּדֵּנוּ פְּעִילוּת נִמְרֶצֶת לַהֲבָאָתוֹ! הַמָּשִׁיחַ בְּעֶצֶם רוֹצֶה לְהַדְבִּיק אוֹתָנוּ בַּ'שְׁגָעוֹן' שֶׁלּוֹ — בְּטָחוֹן גָּמוּר שֶׁהַגְּאֻלָּה צְרִיכָה לָבוֹא "הַיּוֹם", כָּאן וְעַכְשָׁו!

שֶׁנִּזְכֶּה לְבִטָּחוֹן פָּעִיל בַּה'
וּלְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ "הַיּוֹם"!
שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

יְכִי

עזות דקדושה היא אבן־יסוד של הטבע היהודי — "ישראל עזין שבאומות". לצד בשת הפנים היהודית, שנרכשה במתן תורה, הדגישה החסידות שיש להשתמש גם בטבענו הראשוני, העז והתוסס — לא לשקוט על השמרים, אלא להעז, להתקדם ולהתחדש.

כל פריצות־הדרך של עם ישראל — מאברהם אבינו, היהודי הראשון, דרך הנהגת משה רבינו ויציאת מצרים ועד לכניסה לארץ — דרשו עזות. העזות הזו המשיכה ללוות אותנו בתהליכים היסטוריים רבים, היא גם הבסיס לשיבת ציון בדורות האחרונים והיא נדרשת מאתנו כדי להמשיך ולהתקדם עד לגאולה האמתית והשלמה.

עם כל ההתקדמות החיובית בתחומים שונים במדינה, אל לנו להסתפק בהתקדמות רציפה בדרך לגאולה. עלינו לשאוף לחידוש אמיתי ומהפכני, לעשות כל שביכולתנו ליצור 'מדינה חדשה' — עם מנהיגות של תורה ועם שאיפת גאולה אמתית. כאשר נעשה אנחנו את תפקידנו מלמטה, בדילוג למציאות חדשה, נזכה שה' ישלח לנו מלמעלה את המשיח ונוכל לקפוץ אל תוך הגאולה.

השיעור המרכזי בגליון עוסק בקריאה גדולה לשינוי הזה, ובשרטוט ראשוני של הכיוון אליו יש לשאוף. שיעור נוסף משלים את התמונה בהתבוננות עמוקה על סוד העזות הקדושה והשמחה שמתגלה בפרשת השבוע ומופיעה בעוד הקשרים רבים בתורה.

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
052־4295164 או סְרקו:

י	נ	י	ע	ל	ג	
ה	ט	י	ב	א	ו	
ת	ו	א	ל	פ	נ	
ך	ת	ר	ו	ת	מ	

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים